

ARXIU HISTÓRICH

RELACIÓ SUMARIA
DE LA
ANTIGA FUNDACIÓ Y CRISTIANISME

DE LA
CIUTAT DE BARCELONA

Y DEL
ANTICH MAGISTRAT Y GOVERN DELS MAGNÍFICS CONSELLERS Y ALTRES COSES
DE HONOR Y BELLESA DE LA CIUTAT

PER
ESTEVE GILABERT BRUNIQUEL

Escrivà major de la mateixa,

AD UN PRÓLECH DE

FRANCISCO MASPONS Y LABRÓS

Soci de la Real Academia de Bonas Lletres de Barcelona, President de la Associació
d' Excursions catalana, etc,

BARCELONA

Imprenta «La Renaixensa, Xuclá, 13, baixos.

1885.

SERVICIO DE REPRODUCCION DE LIBROS

Litnerías ""PARIS-VALENCIA""

Pelayo, 7.- 46007 Valencia.

Deposito Legal: V. 2939-1993

Copia Facsimil: Relacio sumaria de la.....

R. 2312674

PRÓLECH

ENTRE 'ls escriptors del sigle XVII ocupa un dels primers llochs Esteve Gilabert Bruniquer. Pocas noticias se saben de la seva vida, si sols qu'era descendent d'una antiquíssima y honrada familia del Vallés, que segons diu ell mateix en son prólech de la Rúbrica de deliberacions, visqué en Cardedeu desde l'any 1098 y en la vila de Granollers desde 'l de 1260; ell empero segons se creu fou nat á Barcelona. En lo mateix prólech dona ell mateix noticia d'alguns de sa familia, los quals son lo R^m. Miquel de Ricoma, Tresorer del Papa Climent VI, bisbe de Barcelona en l'any 1346 y avans bisbe de Vich, que morí sentho de la present ciutat, en Avinyó, hont residia la Cort romana, l'any 1361, fill de Pere Ricoma de Granollers son seté avi, de qual casa y herencia fou successor. Dit bisbe tenia una germana dita Agnès, que enmaridá ab Bernat Bruniquer, los quals hagueren tres fills, Guillem, Jaume y Pere Bruniquer. Guillem fou mercader, ciutadà de Barcelona, de la herencia del qual Bruniquer, tingué en Barcelona lo patronat de deu porcions canonges en la Almoyna de la Seo, que costaren ab censals, sobre la ciutat y General de Catalunya, cinch mil y cinch centas lliuras. Jaume fou Notari públich de Barcelona y Pere també mercader, del qui en 4 de Maig de 1393 partí una nau, feta davant dels Fusters, (lo que avuy son Archs dels Encants) junt ab altre de Berenguer Simon, natural com lo dit Pere de la dita vila de Granollers, las quals naus foren noieiadadas ó sia fletadas per lo Duch [de Borbó, per llevar gents d'armas á Provensa á fi d'anar á Nápolis en ajuda del rey Lluís. A mes, lo dit Pere, trobantse Barcelona ab gran ne-

cessitat de blats, feu concert de portar de Sicília cinch mil cuarteras com apar, trayentho del dit prólech, á 4 de las nonas d' Agost de 1347 (2 d' Agost) en poder de Ramon Ferrer, Notari y á 20 de Abril de 1355 los Racionals feren definició al dit Pere del arrendament de la imposició del ví. Fou també de sa casa, altre Pere Bruniquer, net de dit Bernat y Agnés, mercader ciutadá de Barcelona, qui 's troba anomenat á 30 d' Agost de 1413 en cert arrendament de la ciutat y que se 'l anomená Regoneixedor dels comptes de la Taula de la Ciutat á 18 de Juny de 1443.

Fora de aqueixos datos, res mes se sap de la sua familia; ell fou Notari publich de Barcelona, exercint la facultat per espay de 50 anys, desde 'l 1591 á 1641, conservantse encara tots los seus manuals. Entrá á exercir carrech en casa la Ciutat en 1597 en que obtingué l' ofici de Ajuda de Escrivá major fins al 1603, en lo quin fou nomenat Escrivá Racional, y en 1608 passá á Sindich, portant entre tots, trenta tres anys d' exercirhi y per lo tant d' experiencia en las cosas del regiment de la Ciutat. Eix llarch temps y la molta diligencia seva en examinar los papers del arxiu de la mateixa, li feren naixer sens dupte aquell amor y sollicitut qu' es lo que principalment lo distingeix y que li feu publicar llibres tan importants com las sevas Rubricas.

De temps que 'l sabi Consell de Cent, encomanava ferne algunas en substitució de las antigas, y així sembla ho havia fet ab deliberació de 15 de Octubre de 1566, á Francesch Gomis y Francesch Vidal, Notaris ajudants de Escrivá major, que moriren sens ferla, y á altres Notaris á 7 de Abril de 1579 y 23 de Maig de 1586, que tampoch las feren, per lo qual los Concellers en 1608 ab deliberació feta á 22 de Agost la cometeren á Bruniquer.

Quan havia servit de ajudant d' Escrivá major, veyent, que los llibres de capbreus, ápoas y difidicions de censals que estavan á son cárrech recóndits en diversos armaris, estavan en alguna confusió, los havia posat en inventari y apres en rubrica per ordre dels anys; succehint en lo ofici de Escrivá Racional, pera introduirse en lo ceremonial de Conceller se posá á examinar tots los Dietaris, y perque n' hi faltavan dos, diu ell mateix que 's posá á cercarlos ab suma diligencia y los trobá un d' ells entre 'ls llibres antichs de la Escrivanía major y l' altre en Santa Catarina de Predicadors, y ab l' estudi de aquells y de alguns Semestres del Racional, feu recopilació del millor que hi havia vist. De manera que quan fou nomenat Sindich y tingué encarregadas las Rubricas de Ordinacions en continuació de la antiga que acabava l' any 1477 tenie ja un bon peu fera ferho, que aprofitá be y ab lo qual y ab sa major diligencia en veure y examinar los llibres de casa la Ciutat, los llibres dits vert y vermell,

tres llibres antichs de privilegis, de que diu, que no 's tenia noticia, llibres de sentencias, translat de causas, y altres procesos, en 1614 presentá no sols las ditas Ordinacions que li eran estadas comesas y que finí á 12 de Juliol de 1614, sinó que molt més de lo que á ell y altres Notaris ho havia sigut, ço es, dos llibres de sentencias y rúbrica de privilegis, trets de dits llibres antichs, procesos, sentencias y provisions obtingudas en favor de la ciutat y una rúbrica de ceremonias de Concellers y antiguetats, treta dels Dietaris.

Entregadas totas las ditas rúbriques que formavan cinch llibres, ab una suplicació passada per Trentenari, ó sia junta de Concell de Cent formada de trenta personas, á 14 de Novembre de dit any 1614, foren manadas examinar per Bernat Romeu y Juliá de Naves, y en tres de Juliol de 1616, reuní lo Concell de Cent, lo mateix Bruniquer las posá damunt la taula dels Concellers y esplicá en plé Concell lo que contenian los dits llibres y la gran utilitat que 'n podia reportar la Ciutat y despres de parlar llargament y esplicar las moltes diligencias que havia fetas, y com havia fet més de lo que se li havia comanat, se isqué del Concell, lo quin ohínt las rahons que en son favor digueren los sobredits Romeu y Naves, acordá se li regraciassen á Bruniquer sos bons oficis y diligencias y li fossen pagadas cinch centas lliuras, encomenanti que procurés posarhi si alguna cosa hi faltás, y que fossen dits llibres recóndits y ab tota cautela y recato com ell se mercixian y obligavan. Així 's llegeix de l' acta original del Concell de Cent del arxiu de casa la Ciutat, no sens que á mes, en premi se li fessen molts encárrechs y honors y entre ells lo de passár á Roma, com á representant de la Ciutat, permaneixent en ella per espay de dos anys.

En eil s' hi troban los dits llibres, en los quins tot amant de las cosas de Catalunya y tothom que necessitia ó li convinguia saber alguna cosa d' ellas, pot anárlashi á cercar, pus que com s' ha dit, tot lo que contenen es tret dels dietaris, semestres del racional, llibres de deliberacions y demés originals de la Escrivania major; haventne Bruniquer, portat del sen zel, examinat y estudiat com ell mateix diu, llibres antichs de privilegis de que ja casi no 's tenia noticia, y llibres de sentencias, processos y translat de causas no sols en la dita Escrivania major, empero d' altres Notaris. Per aixó es que son llibres de suma importancia y sumament necessaris pera la historia de nostra terra.

Pero á més d' ells, portat de son excecíu amor á tot lo referent á Barcelona y á tot Catalunya, feu un altre llibre, que es, lo que avuy donem, intitulat «Relació sumaria de la antigua fundació y cristianisme de la ciutat de Barcelona y del antich Magistrat y govern dels Magnífichs Concellers y altres cosas de hñor y belleza de la dita

Ciutat». Son títol sol explica lo que conté, y per lo tant no cal explicar son objecte: la historia de la fundació de Barcelona y sa religiositat, y la historia y govern dels may prou ponderats Concellers de Barcelona. Capmany diu que la va compondre Bruniquer l' any 1613, ab lo títol de «Cerimonia dels Magnífichs Concellers», mes la deu confondre ab la Rúbrica, pus en aquella, Bruniquer mateix posá la fetxa de 1630 en sa portada. Conté trenta set capítols, lo primer dels quals que es lo mes llarch y potser un xich difús, explica la antigua fundació, cristianisme y antiguetat dels Concellers de Barcelona, la valentia dels habitants de la ciutat y com fou de las últimas en rendirse al poder dels moros y la primera en lliurarsen, á menció de alguns Sants Bisbes, de varias personas ilustres y de altres cosas, de bellesa, curiositat y antiguetat de Barcelona. Los demás se refereixen en general al govern dels Concellers, contenint l' últim una breu nota dels cossos sants y reliquias de Barcelona. Lo llenguatge, com es de suposar, se ressent una mica de la época en que s' escribía, y per la especial posició del autor, avesat á manejar documents en llatí y á redactar los instruments públics en la mateixa llengua, s' expliquen la frecuencia de paraulas y frases llatinas; en quant á las citas históricas, sobre tot del primer capítol, no hem volgut ferlas notar en quant poguessen esser algunas equivocadas, pus deuriam entrar en llargas qüestions que de las mateixas hi ha hagudas.

D' aquesta obra pochs son los que 'n parlan Serra y Postius, en son llibre «Finezas de los Ángeles» pag. 298, de qui ho copia Torres Amat, diu que sols l' ha vista citada per Fr. Joseph Massot, agustí, apesar de esser molts escriptors que han escrit de Barcelona y de haver algun, á qui interesava molt, treballat molt pera véurela, sens conseguirla, tan amagada y recóndita estava. Nosaltres gracias á la amabilitat dels Senyors Gaspar y Puigari, á qui tan deuen las lletres catalanas, la poguerem veure tan bon punt la demanarem, com així succeheix á tothom, y desseguida vam creure de suma utilitat y profit lo donarla á llum com ho fem avuy. Mercés á ells y á quants en catala escrihuen y nostras cosas estiman.

En Barcelona algunas vegadas en honor de Bruniquer s' ha volgut posar son nom en alguns de sos carrers, entre altres quan s' obrí lo dit de Cervantes entre la plassa de la Verónica y la dels Gegants, tan mes quan est carrer es davant la casa qu' era propia de dit Bruniquer y d' ahont descendia; mes per ara, apesar de haver tan y tan treballat per Barcelona, no s' ha pogut lograr.

A LA INSIGNE Y FAMOSA CIUTAT DE BARCELONA

SON SÍNDICH

STEVE GILABERT BRUNIQUER

SALUT, OBSEQUI Y REVERENCIA

Lo innato e insito amor de la patria es tan poderos que per son benefici y honor, los de millor naturalesa y mes valerosos homens, se exposan animosament en actes bellicosos, a qualsevol perills, etiam que sien de la vida y tenen a gran estima y reputacio perdrela en tals y tan gloriosas empresas. Com foren molts dels Romans y de altrás naciones que la fama celebra y eternisa, y son altres, no de tal propensio de armas sino que en letras y en altres empleos honrosos, se assenyalan en estaraho, ab gran virtut sua, en altrás actions. E per ço yo humil subdit y official de la ciutat de Barcelona, desitjant en quant es mon petit ingeni y poc saber imitar y remedar tan virtuosos actes, no ab intent de mi dexar memoria, com los Romans, sino solament pera que los venidors la tingan de cosas passadas, pera mes acertadament deliberar y guiarias per venir desde que comensi entrar en los officis de la Ciutat, sempre adaqwest fi de servir a ma patria y sacrificar me li, en holocausto, ab molta voluntat, me so occupat incessantment ab

continua sed y affectio de saber y mes saber en veure y legir y scriure (que es lo talent que Deu me ha dat) cosas que poguessen esser de benefici de la Ciutat, de que he fet y fas differentis libres y rubricas que son y seran de grandissima utilitat com en totes ocasions se experimente, axi per la bona directio dels plets y causas com dels negocis ques tractan y finalment en exa conformitat he fet aquesta obreta, ques pot dir la suma de las demes, pus es relacio sumaria de la antiga fundacio y christianisme y del antich magistrat dels concellers de Barcelona y de son regiment, prerrogativas, y auctoritat y excellencias de dita Ciutat per retre a ma patria aquestos meus pocs talents y affectes, que si maiors mels hagues dat, maiors los hy tornara y volria fossen doblats y multiplicats, y que mos effectes fossen maiors de lo que son. Certificant ab moltras veras que ma intencio en estas cosas, no tira á altro blanc ni interes que del be de ma Patria Barcelona la qual Deu omnipotent vullar guardar y prosperar en bens spirituals y temporals ab los augments que tots sos fills deuen desijar. Amen. Amen. Amen.

PREFACIO DE LA PRESENT OBRA

ab que lauctor dona raho de las causas y motius que ha tingut y than
mogut a ferla, a mes dels atras dits.

Ha molt temps, curios lector, que per los anys que yo he tengut officis de la Ciutat de Barcelona, y vist y llegit privilegis, dictaris y altres llibres, de que he fet differents rubricas, y tinc llarga experiencia de trenta tres anys de les coses del regiment de dita Ciutat, me instavan e importunavan que de les coses del regiment de la Ciutat, y preminencias y prerogativas dels magnífichs Concellers y del orde de son magistrat, yo fes una breu suma y relacio, pera lo que poria ser de conveniencia en casos venidors, y encara que yo recusava esta empresa, pero finalment he deliberat acceptarla, supposant que la cifraria ys reduyria á poca scriptura, referint solament las cosas mes substancials; segons l'estat present, y dexant las del temps passat. Empero posat en la obra y feta en exa conformitat, he conegut que no responia a ma obligacio de la patria, en celar y no publicar y axi fraudarla de tantas altrás cosas suas antigas y modernas, ques podien y devien dir de grandíssim honor y lustre de dita Ciutat, tan dignes com son de eterna memoria y ser sabudas de tots, ultra que ha paregut era raho darla de las mudanças que ha tengut de differents temps, en lorde de son regiment y axi engolfat en lo profundo mar de aquest discurs, me so vist obligat a dilatarlo

mes de lo que pensava, tant per applaudir a mi mateix en esta obra de que he tingut particular complacencia com principalment per dexarla escrita en casa de la Ciutat y ferli aquest petit servey, recopilant y resumint en aquest breu volum lo que sie trobat, derramat y dispergit en molts, axi de historia, impressos com altres, y lo mes y casi tot es tret de llibres de casa la Ciutat. Ultra que en moltissimas de las cosas yo so estat present, y so testimoni de vista prenent de un loc y altre las flors de maior gentilesa y fragancia que convenian pera compendre y compaginar aquest ramellet, desijani conservar-lo fresch en la memoria dels presents y esdevenidors ab confiança que aquesta obra sera de benefici pera casos veniders y excitara y moura a mos successors en dits officis que he tengut que son ajudant de scriva maior, y scriva racional qui porta los dietaris, y vuy sindic y etiam en una llarga vacanti scriva maior y apres en differentes temps com a subrogat, y los demes officials de la Ciutat, assenyaldament los pennularis y s' animara a scriure y perseverar y millorarla y seguir estos meus bons intents en fer aquet y altres llibres que saben son treballs meus, que tots son en ma del scriva maior, y encara confiat que aquesta mia desestimada y mal pulida obra, sera incentiuo y stimulo y alentara als qui vindran, pera empendre cosas maior y de estima. Perque en esta forma que es cert ha de ser de grandissima utilitat y llum y guia pera deliberarse mes acertadament ab exemplars de temps passats en los veniders, acudem tots com a bons patricis y ministres, a la bona direccio y progres del regiment, y conservacio y augment de les prerrogatives de dita Ciutat. Certificant que tot lo que esta obra comte es ver y segons lo que yo he vist y legit, y que se li deu dar fe y si be occorrian mes cosas que dir en consequentia y additament de las ditas en esta obreta, las he dexadas, confiat que no faltara persona de mes talent y saber que lo meu queu supplira. Valete omnes et dicite pro me Requiescat in pace Amen.

STEPHANUS GILABERTUS BRUNIQUER, *notarius publicus barcinone*.

CAPITOL PRIMER

Tracta de la antigüedat de fundacio y Christianisme y del antich magistrat dels Consellers de Barcelona y que en temps dels moros, Barcelona fou de las derrerass d'hespanya ques rendiren y de las primeras ques sustragueren deells, ab gran valor dels barcelonezos. Toca en particular de alguns sancts bisbes y personas assenyaladas y altrascosas antigas y de bellesa. curiositat y auctoritat de Barcelona.

La ciutat de Barcelona insigne y famosa per lo privilegi del Emperador Carolo Calvo del any 844 que acusarem avall y per son primer fundador lo gran Hercules egiptio y no lo Hercules grech de Thebas que fou molíssims anys apres, que centenars de anys apres la restaura lo famos capita carthagines Amilcar barcino de qui prengue lo nom y temps apres son fill Hannibal mallorquí valentíssim capita de memorable recordacio qui fou circa annum 228 ante adventum domini, de qui tenim per tradicio de nostros passats que una pedra ab un cap de bou en ella sculpit, son sas armas, que esta engastada en la torre de la prezo á la plaça del blat vella, que de industria lhan posada allá per memoria, y que es restada de las ruynas de alguna obra publica de dit Hannibal o a sa honor feta, que destruy en las persecucions passadas, que aquesta ciutat ha patit moltas, assenyaladament en temps dels moros, en particular l'any 986 de incendis y assolaments, com ho testifícan las historias, y en special un acte antiquíssim de S. Pere de las puellas que tenim, fet l'any 988 apres de recobrada la ciutat dels moros, que per ser dita pedra cosa de temps del gran Hannibal y de sa memoria que fou cerca 2000 anys ha, a qui esta ciutat deu respecte, com de fundador la posam assi. Antiga de sa primera fundació mes que tots los altres pobles de Cathalunya com se prova de lo que diem avall

que passa de 3300 anys, mes de 400 avans de la ciutat de Roma. Que jaisie que segons alguns Tarragona fou edificada per Tubal fill quint de Jafet, fill tercer de Noe. Qui dit Tubal fou lo poblador d'hespanya y li dona aqueix nom, o segons altres per son primer fill de dit Japhet, nomine Tarragho, de qui diuen prengue lo nom, y axi diran que dita ciutat es mes antiga y mes principal que Barcelona y que Tarragona en lo spiritual. era y es lo cap de la provincia tarrachonense Empero es de saber que Tarragona fou destruyda per los moros en sa vinguda lany 717 que direm avall, y resta herma, deserta e inhabitada y assolada, y la sede archiepiscopal fou transferida á la de Vich fins lany 1118 en temps del Archebisbe Sant Ollaguer bisbe de Barcelona, per lo qual fou redificada en altro loc, com ho direm avall. Quant mes que segons Tomich y altres Tarragona te sa fundacio de Hercules com Barcelona y axi seria de un mateix temps, ultra que en lany 266 los alemanys que vingueren ab exercit contra los Romans d'hespanya, destruyren dita ciutat de Tarragona y estigue inhabitada mes de 70 anys, y si be la reedificaren, empero lany 411 los vandals vingueren ab los suevos y alans de la Germania ab son Rey Gunderico, entraren hespanya tambe contra los Romans, ys apoderaren de aquesta Provincia. Et iterum destruyren Tarragona y de aquellas ruynas se vingue á mes poblar Barcelona, la qual en temps del Emperador Aureliano qui comensa regnar lany 281 obtingue lo primat en lo temporal, com ho diu Puiades lib. 4 cap 63 dels quals alans y de Crato o Cato son capita, prengue nom Cathalunya, si be altres diuen que li ve de Otger Cathalo primer conquistador contra los moros y Tarragona no fou redificada en lo mateix loo hont era abans, que era baix en lo arenal de la mar, prop lo port de Salou sino alt hont vuy es. Que encara que obiectaran que las ruynas del palacio del Emperador Octaviano qui regna ia abans y al temps del naximent de Christo, ques diu se veuen vuy dins la ciutat de Tarragona, donan testimoni de maior antiquitat de Tarragona hont vuy es, de la que diem, responem que etiam que dit palacio fos aqui, be poria ser que la ciutat fos baix y que ell tingues son palacio alí, com a loc mes sa, y de maior vista y recreacio, y que perço assolada y destruyda per los moros, ó per los vandals, o per los alemanys,

o altres, abans ó apres, la ciutat vella que era baix, apres la reedificassen alt, hont serian las reliquias del castell de Octaviano, per la raho dita, de ser loc mes sa y de maior recreacio y defensa. Perque sabem que Tarragona la vella, era baix iunt a la mar, com ho diu Fra. Antonio domenech en la vida de S. Ollaguer y altres, y la de vuy es alt, empero Barcelona encara que moltes vegadas perseguida, pero sempre ha perseverat en lo mateix loc que vuy es, y axí es mes antiga que Tarragona com se prova ab real privilegi que avall mencionam. E per ço concloem que Barcelona es mes antiga que Tarragona y ultra que los prefectos ó presidents dels Emperadors Romans, tenian sa residencia assí en Barcelona: tambe en temps dels primers godos que fou circa annum 412 sos reys tenien en Barcelona sa cort y sede com ho especificam millor avall y etiam ia abans en temps dels Romans apar ho fou del dit Emperador Octaviano, pus ell per sa recreatio feu la casa o castell appellat de Octavia, que vuy es lo monastir de S. Cugat del Valles, perque tots los qui scriuen de aquest castell concordan que era fet per casa de regalo de Octaviano, de qui prengue lo nom yl conserva y no es verosimil que les hores Octaviano estigues de assiento en Tarragona, que tant dista de dit loc, sino que estaria en Barcelona veyna de dit Castell. Es catholica de religio dita ciutat y primicias del christianisme d'h Espanya autes se deu donar per cert que lo Apostol S. Jaume a qui en lo sortiment que feren los SS. Apostols de las provincias, apres de Penthecostes, lo derrer de Juny iuntats en lo cenaculo de Sion, prezidint nostra senyora mare de Deu, li toca la hespanya y en altro temps Sanct Pau y son dexeble San Rufo qui apres fou bisbe de Tortosa, venint de Hierusalem a hespanya com se troba en historias, que S. Jaume vingue a Barcelona y axí se ha de creure que vingue per mar, per fer son viatge mes prest, pus sa obligacio era venir ab diligencia a la conversio d' hespanya y Sanct Pau y S. Rufo vingueren per terra, per Italia y França á Barcelona com ho testifica lo nostro barcelones que nomenarem avall qui en sa historia diu que S. Jaume fou y predica en Barcelona y no sols estos Sancts vingueren a hespanya, pero etiam Sanct Pere princep dels Apostols, com ho afirma lo dit auctor que per ser com es tan antich de 1200 anys, resta

calificat que Sanct Pere fou en hespanya, y axí es de creure que al venir ó tornarsen, ó en tots dos temps fou en Barcelona. La venguda de Sanct Jaume a hespanya segons diu Francisco Diago en sa historia dels comtes de Barcelona fou anno avants domini 35, apres del martiri de S. Steve que fou lany 34 en lo qual per ocasio de la gran persecucio de la Iglesia, fou la dispersio dels SS. Apostols y dexebls de Christo que per dita raho se apartaren y dispersáren per lo mon. Conforta aquesta opinio dels tres Sancts Apostols, veure que en lo altar maior de la Parrochial de S. Jaume de Barcelona, son de bulto posats en mijg del altar en ygal distancia y proporcio, estos tres Sancts Apostols S. Pere y S. Pau y en mijg S. Jaume que (donant com devem dar fé al dit nostro barcelones, axí per sa auctoritat com per sa antiguedat) sens dubte es en memoria que tots tres foren en Barcelona, si be fou en differents temps, y quant a S. Jaume corrobora aquesta pia crehencia una altra figura de S. Jaume de bulto gran de molta veneracio y antiga que es en dita yglesia de molta devocio y concurs y molt frequentada de toras gents, que apart es en senyal y memoria que S. Jaume predica en aqueix loc, que es lo mijg de la ciutat, hont apres los christians edificaren la yglesia, á honor y recordacio de S. Jaume de que tota nostra hespanya deu estar gozoza y glorioza y en special Barcelona sen deu tenir per benaventurada per la honra y be gran que ha rebut de aquestos SS. Apostols S. Pere y S. Pau y en particular de S. Jaume ab sa presencia y predicacio, que es creyble estigue assi mes temps que S. Pere y S. Pau y es cert que ab ella molts de la gentilitat que eran los mes, los qui vivien en Barcelona: diuse axí perque ia les hores se te noticia hy havia alguns jueus se convertirian a la fe verdadera, de que dona testimoni lo constar com se troba que lo onze any apres de la mort de Jesuchrist ia era mort en esta Ciutat son primer bisbe per nom Theodosio, iuxta lo Episcopologi de la Seu de Barcelona, si be segons lo nostre barcelones Flavio Lucio Dextero de qui parlam desobre fill de lilegitim matrimoni de Sanct Paciano bisbe de Barcelona contemporaneo de S. Hieronym, com ho scriu en sos fragments que dexe scrius, a qui dedicava la dita obra que per sa mort de S. Hieronym que fou lany 420, la dirigí apres a Paulo Horozio presbitero tarraconense, que es historia ab anno domini

primo, usque 430, haventne ell ia feta altra ab orbe condito usque ad finem testamenti veteris, que se es perduda como ho refer l'autor que trague a lum aquella obra lany 1619, lo primer bisbe de Barcelona serie com fou Heteno sive Heterio hont dit Flavio Lucio Dextro scriu que S. Jaume Apostol a peticio de algunas ciutats d' hespanya dexta en ellas bisbes y en Barcelona dexta per bisbe a dit Heteno sive Heterio, y per sa mort succey Theodozio a qui diu Sanct, y per conciliar estos dos lochs havem de dir que l'autor del Episcopologi no tingue noticia de aquest bisbe S. Heterio, qui mori martir com direm avall, lo qual fou avans que S. Theodozio, y si Theodozio mori lo onze any apres de Jesuchrist y Heterio mori abans, ergo tant mes antiga es la christiandat de Barcelona, y asso concorda ab lo que diem desus que S. Jaume fou y predica en Barcelona lany 35 que fou dos anys apres de la mort de Christo y que en Barcelona, comensas la christiandat d' hespanya, ultra lo sus dit, es creyble y casi cert, perque los SS. Apostols y dexebls de Jesuchrist qui foren los primers sembradors de la ley evangelica, plens de charitat y amor de Deu, y zel de la conversio de las gentis, es infalible que tots partiren acele- radament per als locs quels tocave sa vocacio, y axi S. Jau- me y los precursors sin trameta devant, pera la hespanya, ve- nint de Hierusalem hont eran, que es terra molt sercana del mar mediterraneo y Barcelona, ia les hores era com vuy es de gran nom y fama, ys pot dir que es lo primer desembarcador d'hespanya en aqueix mar, y tenia port molt spacios darrera la montanya de montiuych, y per ço seria molt frequentat de vaxells maritims de totes nacions, que apres se es cegat, y axi aportarian primer a esta ciutat que a altro loch, y venint com tots concordan, vingue per mar, no seria per lo oceano, ni aportaria primer a las asturias, com lo nostro Puñades ho scriu, y que de alli venint per castella y arago arriba a Leyda, Tarragona y Barcelona perque de Hieruzalem al mar oceano es cami per lo mateix nostre mar mediterraneo, travessia casi tan gran, com venir per lo mateix mar de Hierusalem assi, y per terra de molts centenars de leguas, y aquella navegacio del mar oceano es llarga y molt mes procellosa, y terra y mars, cami de llarguissims temps y axi es mes considerable que vingue per lo nostre mar, cami de molt manco perill y temps que lai-

tro, y axí ho scriu Francisco Diago en la historia dels Comtes de Barcelona, com també lo mateix nostre Pujadas apar ho dona per probable y coniecturable. Ni tampoch cau en bon enteniment que venint á hespanya per lo nostre mar mediterraneo, voltes tota la costa de aqueix mar, y per lo estret de Gibraltar ysques al oceano. y voltas tota la costa de Portugal y Galicia y per aquella part vingues a desembarcar a las asturias, sino que necesariament se deu concloure que desembarcá al primer loc d' hespanya que fos de comers, que era y es Barcelona, per començar aquí sa predicació. Ajustas adassó que Dexteró y los qui diuen que Sant Jaume fou y predicá en Barcelona, no dient com no diuen que fos y predicás en altro loc de la costa del mar de Cathalunya apar que es dir que sa primera venguda fou á Barcelona. Axí que diem que la crhisiandat d' hespanya comensá en Barcelona. Que encara que diran que es molt rebut que Nostra Senyora aparegue visible a S. Jaume en Çaragoça sobre un pilar de laspe, y que aquella yglesia del Pilar es la primera d' hespanya, empero se deu entendre que aquella es la primera que fou edificada y venerada ab publicitat y concurs o consagrada apres que cessaren las persecucions dels Romans, mogudas contra la Iglesia catholica, que fou centenars de anys apres de la venguda de S. Jaume y asso no lleva ni disminueix la crehencia de que en Barcelona abans hagues Christians, com los hy havia, com tambe serian en Çaragoça, apres de arribat alla S. Jaume, sens tenir loc cert de Iglesia en una ni en altra de ditas ciutats, hont se juntavan, per temor dels tirans, sino ques juntarian en locs diferents y incerts, y celebrarien y predicarien en Oratoris amagats fins que cessá la persecució, y les hores farian y obriarian yglesias ab llibertat, ço es primer en Çaragoça a invocació de nostra Senyora del Pilar y apres en Barcelona a invocació de Sancta Creu que es la Catedral: si be se pot creure que farian las yglesias publicas, en los matexos locs hont los antichs cristians comensaren. o que mes frequentaven sas juntas secretas, y tornant al objecte de Tarragona que la volen fer mes antiga que Barcelona perque es archebisbat metropolitana en lo spiritual no sols de Cathalunya empero antigament ho era de tota la hespanya citerior que comprenia Arago y València y part dels regnes de Castella y encara la Gallia narbonesa,

diem que de aquí nos segueix que sia perço la mes antiga ciutat ni yglesia de totes las de ditas terras com se veu que la Iglesia del Pilar de Çaragoça es la mes antiga d' hespanya y ni es archebisbat ni bisbat y a est propósit se porian dar molts altres exemplars y solucions quant mes que com havem dit etiam en temps dels Romans imperant Aureliano, Tarragona dexa de esser Primat, y Barcelona obtingue aquella dignitat metropolitana com vuy la te en lo secular, y qui dit Flavio Lucio Dextro barcelones sobre nomenat, administra la prefectura pretoria per los Emperadors Romans, segona dignitat apres del Cesar, y apres fou governador, dos anys de Toledo de lo qual com ell ho scriu en sos fragments contractaren grandissima amistat los toledans ab los barcelonesos sos compatriotas y fou gran amic de Sanct Hieronym a qui eli dedicá altra obra sua y Sanct Hieronym a ell en lany 383 lo seu libre de scriptoribus ecclesiasticis en la llista dels quals lo dit sanct posa tambe al mateix Dextro y mori dit Flavio Lucio Dextro en Barcelona pene decrepitus X chal. July 449 vir plane doctus prudens et pius com ho diu Maximo bisbe de Çaragoça en son choronicon que feu en continuacio de la obra de dit Flavio Lucio Dextro. En aquest temps vivian en Barcelona Desiderio prevere y Serenilla sa germana la qual feya vida monastica y es la primera de las monjas d' hespanya de ques te noticia, dels quals dos catholics germans de Barcelona Sanct Hieronym diu labors en sas obras y poc apres foren Sanct Paulino y Therazia sa muller que vivien en Barcelona y tambe de comun consentiment se apartaren y feren vida monacal, als quals tambe alaba Sanct Hieronym en sos scrits y de aquí podem dir que les monias d' hespanya comensaren en Barcelona. Lo dit Sanct Paulino apres fou bisbe de Nola y fou ordenat de sagrats ordens de ma del bisbe Lampio de Barcelona sive Olimpio com ho refer Puiades en sa historia de Catalunya, de hont inferim que lo dit nostro barcelonés Dextro feu aquella sua obra ques dita desus en lany 430 pus no passa de dit any, jatsie que visque dinou anys mes, y axi ia molt abans de dit any onze de la mort de Jesuchrist, esta ciutat tenie bisbe y per consequent tindria molts christians, y de apres ença han perseverat casi sempre los bisbes, y los cristians nunca han faltat en ella, no sols en dit temps de la gentilitat dels Emperadors romans

senyors de tota hespanya baix dels quals patiren martiri en Barcelona molts christians. assenyaladament sos bisbes Sancti Hetherio anant a un concili provincial que los pochs bisbes quey havia en hespanya tenien assignat in cherronensi urbe que diuen es Peniscola, hont tambe martirizaren tots los altres bisbes, y per ço aquell concili no tingué effecte; y apres Sancti Víctor lany 52, S. Æcio 53, S. Lucio 69, S. Sever primer y altres del qual ni de S. Lampadio confessor tots bisbes de Barcelona lauctor del episcopologi no tingue noticia qui dit Lampadio fou immediat successor de S. Paciano, qui morí lany 390 y la Verge mártir Sancta Eulalia barcelonesa protho mártir d' hespanya 304, S. Cugat affricano lo mateix any y altres, qui ab son martiri per la fe Catholica, la illustraren. Que aquestas persecucions si be abans tingueren algun alivio en temps del Emperador Traiano qui comensá regnar lany de Christo 101 lo qual responet a una carta de Plinio son pretor, li ordena que no fassa pesquiça si son christians ó no, sino que en cas sien acusats, si seran convençuts, y perseveraran en ser christians los castigara, y en temps del Emperador Antonino Pio, qui comensa regnar lany 141 se mitigaren mes perque maná que los christians no fossen perseguits pus no sacrificassen públicament sino que fos com diuen ianuis clausis. Empero en los imperis de Marco Antonio y altres se renovaren ab gran rigor com desus es vist, y cesaren ab edicte public ab la conversió del Emperador Constantino magno fill de Sancta Helena en temps del papa Sancti Silvestro que fou circa annum domini 324. En lo imperi y govern dels quals se celebrá lo general concili Niceno y ab son decret fou condemnada la impietat de Arrio. En conformitat de lo qual lo dit Emperador crema publicament tots los llibres que troba de la secta Arriana, los quals Emperadors y sa mare foren en Cathalunya y Sancta Helena funda y restaurá la ciutat d' helna en Rosello y la honra de son nom y presents y assistins dits Emperadors Constantino y sa mare fou celebrat en copliure lo concili nacional Illibiritano que fou lo primer d' hespanya En dit temps de S. Hieronym fou elet Pontífice Romano Sancti Damaso hespanyol natural de Argelaguer en lampurda ys valgue molt de sa doctrina y consell de S. Hieronym en lo régimen y culte de la yglesia y morí dit Papa a II Dezembre 383. Posamlo

assí per ser de nostra terra com ho diu lo nostro barcelonès m. Hieronymi Puiades en sa historia de Cathalunya. De hont se descobre que Barcelona com a terra del Imperi ab ley general hauria rebuda la verdadera fe en aquest temps y perseverá apres en la fe ab la venguda dels Getas que nosaltres diem Godos qui expelliren als Romans de hespanya, ys feren Senyors della, circa annum domini 412, com se mostra que Athaulfo Rey despanya godo, immediat apres de Halarico, primer dels reys Godos, morí lany 416 en Barcelona, y es opinió quel sepultaren en la summitat de dita ciutat en lo alt que diuen del carrer de paradís, que antiguament se deya Mont taber, consagrat per la ciega gentilitat barcelonesa al deu Hercuces com á fundador, y per sas grans prophesas y valentias; y perço alguns diuen desta ciutat barcino herculea, al qual en dit loc havian alçat hara ó altar, y sacrificaven y adoraven, y sa muller la Reyna Placidia gran Catholica tots dos eran Christians y tenian sa casa y cort en Barcelona, com tambe anys apres el rey Athalarico y la reyna Clotilda sa muller tenian sa casa y cort en Barcelona, lo mateix se diu del rey Çuynilla segon, perque ell feu en los confins del bisbat de Barcelona una casa per son recreo y li dona son nom que vuy li diuen Centelles y la abans en temps dels Romans Octaviano Emperador com es dit atras tenia sa casa en Barcelona, y en esta ciutat comensa y tingue primer assiento la monarchia dels reys Godos en Hespanya que apres dichosament se es estesa per tota ella y podem dir casi per tot lo mon y vuy benaventuradament la gozan nostros Reys y Senyors Don Phelip tercer descendent de aquella antiga clara Real Stirpe Goda que Deu guarde, de hont y de sos molts serveys ha merescut dita ciutat que sos reys l'han tan privilegiada com vehem á exemple de las moltes honras que ia tenia guanyadas de temps del Romans y ia en dit any 412 y molt abans, la nostra Sancta fe Chatolica estava molt fundada y propagada en dita ciutat, si be alguns de dits reys Godos, se enzuciaren ab la secta Arriana y per ço en hespanya per dita causa patiren martiri molts Sancts y entre ells lo nostro sanct blsbe Sever segon barcelonès circa annum domini 480. Que aquesta nostra hespanya acabá de purgarse desta perfida secta Arriana ab la sucesio del rey Recaredo primer, qui comensá regnar lany

576 sive segons altres lany 585, qui dexada la secta de arriomaná en totassas terras proteçar generalment lany 590 la fe catholica romana. Era fill segon del rey Leovigildo ultim arriano qui cruelment feu matar en Tarragona lany 584 á S. Herminigildo son altro fill primogenit martir constantissim en la sancta fe, y succehy com es dit Recaredo germá de S. Herminigildo y perseveraren los reys apres en esta fe y en virtud, fins á Vitiza y Costa y Rodrigo los quals foren la causa de la perdició despanya que prest direm. Pero encara hague bisbes y era poblada de moltissims Christians dita Ciutat etiam en temps dels moros que la tingueren tiranizada molts anys y fou de las primeras terras que intrepidament y ab gran valor dels malexos com á grans Christians y animosos soldats se subtraqueren de llur subiugacio y donren á Carlo magno y á Ludovico Pio Reys de frança Anno domini 781 que apres foren emperadors Romans, expellits de dita ciutat los moros qui eren de prezidi y en guarda de la ciutat, per lo Rey de ella lo moro Zaet, posseynt los moros dita ciutat fins á dit temps desde l'any 717 en lo qual se acabá de perdre hespanya, rendint sels dit any los barcelonesos, forçats de la necessitat apres de haber peleat valerosissimament desconfiats de socorro, de veure Tarragona totalment assolada, com havem dit, y tota la gent della morta sens perdonar á sexo ni edat, y que son Rey don Rodrigo y son numeros exercit eran vençuts y morts en la triste y lementable iornada de Xeres de la frontera en la Andaluzia que fou á 11 de setembre 714, y que los moros estavan en tanta puiança que no tenian resistencia y que en aquell tan poch temps que no foren sino dos anys y mesos se eran apoderats casi de tota hespanya (cosa que admira) si be lauctor moro que scrigue en arabigo las guerras civils de granada que tant ajudaren a la conquista de aquell regne que feu lo Rey Fernando lany 1492 traduyda apres en castellá, diu que fou en vuyt anys, y axi á la manera com habem dit que los barcelonesos foren dels primers ques deslliuraren del pesat y odios iugo dels moros lany 781 foren abans en lany 717, ó al temps de rendirse que seria poch abans de 721 (que son los vuyt anys que durá la conquista) dels derrers y que axi no podien esperar ni tenirse mes, se donaren per guardar sas vidas pera millor ocasio, com la tingueren apres, y la saberen executar valerosament com es dit. Pero fou ab pacte de liber-

rad de sa religió y conservació de sas leys godas y altres, si be sabem que Barcelona fou altras vegadas perduda y cobrada com fou cobrada per dit Ludovico Pio lany 801 del Rey moro Hemut, als dit lo Rey Gamir, y la ultima perdida fou lany 986 que tot ho mataren y destruyren, en temps del comte Ramon Borrell qui mori lany 993 y qui dins un mes apres de perduda venint de Manresa ab poderos exercit la cobrà. De ahont se veu que aquesta nostra ciutat de Barcelona desde lany 717 fins 986 que van 269 anys estigué fluctuant y corrent las tormentas ques dexan considerar, es ver que segons Francisco Diago en sa historia dels comtes de Barcelona, los barcelonesos per mes de 200 anys avans desta perdida de 986 se tingueren valentment contra los moros. Inferimho porque dit auctor diu que los barcelonesos de mes de 200 anys atras havian poseyt las casas y alous y que en esta venguda dels moros, tots los actes y scriptures havien cremat, de hont los sucesors no podian provar, y no es dubte que essent com era Catalunya y tota Hespanya tan ocupada les hores de moros, vindrian frequentment á voler los offendre y conquistar pero sempre los resistiren fins est any 986 ques perderen. Com tambe lany 1114 regnant lo comte Ramon Berenguer tercer, estant ell sobre la conquesta de Mallorca vingueren los moros y sitiaren Barcelona. Empero lo comte dexada Mallorca vingue y desembarca y entra per Castelldefels porque los moros no li escapasen per aquella part y los barcelonesos ysqueren contra los moros y uns y altres feren tanta matansa en los moros que de sa sanch lo Riu de Lobregat corrie vermell finsal mar, y lo comte ab son stol sen torna a Mallorca y obtingue compliment de conquesta de aquellas tres illas de Mallorca y Menorca y Iviça. Empero nunca perderen la fe, ans sempre estigueren fermes en ella fins á morir y los moros los dexavan perseverar y viure en sa religio catholica y profesaria publicament, pus los pagassen sos tributs, lo que feren axi casi en totes las terras dhespanya (hont ia abans de la venguda dels moros casi tots eran christians, si be ab algunas libertats y molts, indignes de tal nom, en gran offensa de Deu nostro senyor, que meresqueren aquell tan gran flagell) per facilitar la conquesta. Confirmas assó ab las servituts ques diuen dels mals usos, que tenien los barons en sos homens propis, que dits mals usos restaren de temps dels moros que ells los tenian en sos

vasalls christians, de hont lany 1485 se seguí en cathalunya, y en particular en lo valles y lampurda una gran turbacio y alçament dels pagesos de ramença en gran multitut contra sos senyors y per ço dits malts usos ab sentencia del Rey Don Ferrando se reduyren en diner lany seguent de 1486, y asse-nyaladament dona testimoni de lo que diem lo edicte que feu le Rey moro Mugeid de Denia y de Mallorques y son fill Hali lany 1058 ordenant que totas las Iglesias que eran en terras suas, fossen subiectas al bisbe de Barcelona y que de nengun altro bisbe poguessen rebre ordens sagrats. Com ho confirmaren lo mateix any á 14 de las chalendas de dezembre lo comte de Barcelona Ramon Berenguer y sa mulier Almodis en la dotacio y renovacio de la Seu de Barcelona, apres de acabada havent la destruyda los moros quan la entraren y dít die se feu la festa de la dedicacio de dita Iglesia, ab intervencio de altres bisbes y prelats que en lo mateix acte confirmaren lo mateix. Deliciosa ditaciutat per son siti de terra y mar y de saludables ayres y ayguas sanas, y bella campanya, que á la part de ponent te la montanya de moniuych, dedicada en temps del gentils al summo deu Jupiter, empero la verdura y frescura della y moltas otras bonas calitats suas la fan graciosa y mollissim utilosa. Privilegiada é ilustrada per sos Reys de grandissimas prerrogativas, libertats y franquezas y cap y titol de tot lo Principat de Cathalunya, pus los Reys se intitulan Comtes de Barcelona, que es dir Princeps de Catalunya y per ço en la mappa dhespanya de Hessel Carriacen impressa lany 1612, hont posa las armas de tots los regnes dhespanya, que compres Mallorca son quinze, posa las armas de Barcelona ab son titol que diu Barcelona, que es dir Cathalunya y Barcelona ia may fou enagenada de sos Comtes y Reys sino sempre conservada en sa corona com á diadema y sede sua y cap de son regne com sabem ho foren tortosa, leyda, tarragona, vich y otras y etiam los comtats de rossello y cerdanya y los Comtes de Barcelona sempre tingueren soberania y domini en tots los altres Comtes y Senyors de totas las otras ciutats y terras de Chatalunya. Que tots aquestos epitetos y titols desus dits y altres mes honrosos li donan los Reys á dita ciutat en diversos privilegis com es: lo Rey Don Jaime de Sicilia en un de 1285, li diu nobilissima, lo Rey en Pere ab lo de 1339 li diu mes antiga y

mes notable de Cathalunya, lo dit Rey ab altro de 1357, y lo Rey Don Joan ab lo de 1393 li diuen inter alias nostri dominis notabilem et insignem, lo dit Rey ab altro de 1357 li diu caput et columna totius Cathalonie, lo dit Rey don Joan ab lo de 1388 diu que la desija adornar tanquam electum viridarum y lo mateix Rey ab lo de 1390 li diu inter alias mundi civitates insignius, lo Rey don Marti ab lo de 1402 li diu nobilissima, y lo Rey don Ferrando y lo Emperador Charlos quint ab los de 1510 y 1534 li diuen principalem et insignem et quæ per omnia mundi climata tanquam precipua et principalis civitas est nominata y los dits y ultros Reys ab altres privilegis la honran y aventaian ab semblants y maiors blasons. Sempre la dita ciutat de Barcelona ha tingut forma de magistrat y de Regiment. Perque com se veu en memorias antigas, en temps dels Romans imperant Marco Antonio qui comensa reynar lany de Christo 164 Lucio Cecilio Optato barcelones en son testament lega als de Barcelona 7500 talents per darlos a usuras a ops dels gastos fahedors en festes y iochs publichs per recreac'ó dels pobles tots anys á quatre dels idus de Juny. Imperant Aureliano qui comensa regnar lany de Christo 274 en sa memoria y honor los de Barcelona deliberaren alçar y erigirli statua y la posaren en loc publich y fer los Romans á Barcelona com la feren colonia romana com ho direm avall, es dir que li donaren govern de senadors y decurions, ad instar de Roma que nosaltres los diem Consellers y Consell de Cent y regnant Traiano que fou circa annum 101, los de Barcelona alçaren statuas als dos Lucios Licinios y la antigüedat de dit magistrat se mostra tambe ab lo que diem avall cap. XII y molt be entra a est proposit la carta que tenim del Emperador Charolo Calvo Rey de França que escriu á los de Barcelona amats seus en estima y agrayment de sa fidelitat vers ell pregunt los perseverassen. Esta carta no te die ni any, empero coniecturam serie lany 880 pus ell fou fet Augusto dit any y no visqué Emperador sino dos anys, y scrivint als de Barcelona, clar es que com es si digues al Senat hoc est ad seniores, a qui apres digueren promens ó proceres ó pahers y vuy diem Consellers. Y ia abans lo mateix Charolo Calvo Rey de França en lo quart any de son regnat y així seria lany de Christo 844 dona privilegi de sa protectio y de franquezas

y libertats als de Barcelona, ab titol y motiu de lo que diem desus que los barcelonesos, ells mateixos se substragueren de poder dels moros ys donaren á Carlo magno y Ludovico Pio sos avi y pare, y que se li eran subjectats á ell. Confirmas asso ab dos privilegis de dit Emperador Ludovico Pio dats en Aquisgran in Palacio Regio lo hu indictione octava chal. januarij anno Christo propicio, y latro 4 idus februarij anno Christo propicio, tertio Imperii domini Ludovici piissimi Augusti indictione nona que seria anno domini 821 y en dit privilegi de 844 nomenant a Barcelona li diu famosi nominis. En los quals privilegis se descobre lo que anam dient que en aqueix temps ia era lo magistrat dels Consellers o regidors de Barcelona per que ab dits privilegis los dits reys diuen que exceptats certs crims, los mateixos barcelonesos se iudiquen entre si segons sas leys, et omnia mútuo definiant que es lo iuy de promens que vuy fem com direm avall. Y las leys dels barcelonesos serian las godas ab ques governava tota Espanya fetas per son Rey Eurigo sive Eurico, convocats tots sos regnes de hespanya y axi no faltaria Barcelona, ab intervencio de setanta bisbes de Hespanya entre los quals fou lo nostro Sancti Sever segon, bisbe de Barcelona y ab ditas leys godas se governaren en Cathalunya etiam en temps dels moros, que apres foren abrogadas ab las dels usatges de Barcelona y axi seria ante annum domini 480, ques feren en temps del comte Ramon Berenguer lany 1040 y altres diuen lany 1068 que foren las primeras Corts generals de Cathalunya de que tenim noticia, Y tambe lo Emperador Hadriano que comensa regnar anno domini 121 vingue y tingue Corts generals a Hespanya en Tarragona a les quals no faltaria Barcelona pus era tal y tan populosa que la feu convent iuridich que es rezidir en ella lo Prefecte y la Imperial o la Real Audiencia de la Provincia com ho testifica lo nostro Hieromym Puiades en sa historia de Cathalunya libro 4. cap. 34. fol. 177. En lany 1127 a 2 de novembre lo comte de Barcelona Ramon Berenguer marques de Provença qui tenia guerras ab genovcsos las compongué pactant ab ells que totas las naus genovesas que navegarian aquestas mars li donassen un cens de deu morabatins que antigament solian donar a la ciutat de Barcelona. Lo dit comte Ramon Berenguer a peticio dels Consellers o Regidors de la

ciutat de Barcelona com ho refereix Antonio Domenech en sa historia de los Sanctos y varons illustres de Cathalunya fol. 17, col. 1, lleva certs mals usos y costums que havia en las panaderias de la ciutat. En lo mateix any 1126 los segons fundadors de la yglesia de Sanct Pau del camp de Barcelona, la comandaren y posaren sots protectio dels promens de Barcelona, los quals ab S. Ollaguer Archebisbe de Tarragona y bisbe de Barcelona la posaren baix la fe y religio de Rutilando Abat de S. Cugat del Vallés. En lany 1214 o serca, arribat Sanct Francesch á Barcelona en l' hospital de S. Nicolau hont estigue algun temps los promens de Barcelona feren que ell dexas com dexa alguns de sos frares per fundar com fundaren aquí sa religió. Dels quals actes y altres de aqueix tenor inferim que los qui les hores los deyen prohomens son los matexos a qui apres digueren Pahers y vuy diuen Consellers. En lo any 1218 dia de S: Llorens á 10 d' agost tingué principi la religio de nostra Senyora de la Merce en la Seu de Barcelona hont fou donat lo abit a Sanct Pedro Nolasch primer fundador quil rebe de ma de nostro barcelones Sanct Ramon de Penyafort religios de Sanct Domingo en presencia del Rey Don Jayme y presents y assistins los Consellers de Barcelona. Com ho testifica lo llibre de las constitucions de dita religio. Si be se té per mes cert que Sanct Ramon no fou lo qui doná lo abit, porque lany 1218 encara no era religios sino canonge de dita Cathedral, sino que assistí a dit acte. Empero etiam que no fos religios sino canonge be podia ser que ell donas labit, maxime essent com era parent de la casa Real y ia les hores tengut en gran veneració de Sanct. Altros diuen que fou lany 1223 en lo qual any Sanct Ramon era religios y adveran que fou lo qui doná lo abit a Sanct Pere Nolasch: lo mateix any 1218 los promens de Barcelona scrigueren al Rey grans queixas y clamors contra Guillem de Mediona en orde á la vexació y iniusta exactio de son dret de la leuda.

CAPITOL II.

Que iterum tracta de la antigüedat dels Concellers de Barcelona y de las mudanças quey ha hagut en lo regiment de la ciutat y orde del Consell de Cent y del trentanari, y dels estaments de que era y vuy es compost.

EN corroboració de que en temps dels antichs Comtes de Barcelona ia era lo magistrat dels Consellers sive Pahers o Regidors o Promens de Barcelona, son molts altres actes ques dexen brevitatis gratia, que descobren y testifiquen aquesta veritat. Es ver que fins lany 1249 los Comtes y Reys passats, los eligian o posaven. Empero en dit any a 6 de las chalendas dagost lo Rey Don Jayme dona poder als sinch pahers qui eran quatre per ell elegits, que a la fi de son any ells elegissen altres quatre, y que axis fes cadany, y que per a consell nomenassen quants volguessen, per a tractar y deliberar les coses de son regiment. Y axí los pahers apres de ser elets que era lo die de la ascencio del Senyor nomenaven vuyt en Consellers, ço es pera consell, y asso dura fins lany 1257, que lo rey volgue que los de Consell fossen 200 y en lany 1260 los pahers ó los que ara diem Consellers foren sis, y en lany 1265 torna a quatre elegidors, lo die de Penthecostes y lany 1274 lo rey volgue fossen sinch, yls dona titol de Consellers, y que los de Consell fossen cent, elegidors cadany lo die de Sant Andreu, los quals privilegis se donavan á certs anys ó ad beneplacitum regium fins lany 1283 que lo Rey dona ad imperpetuum privilegi de fer ditas elections cadany dit die y lany 1387 los de Consell foren 120 ab nou privilegi del Rey Don Joan, donant nova forma, pera fer ditas elections ab intervencio de certas personas, ab lo qual dit Rey cassa y revoca la electió de Consellers que lo quondam Rey en Pere son pare havia feta lany avans. Y ab altres dos ço es lany 1455 foren 128 y lany 1493 hy foren ajustats setze ciutadans, y axí tots los de Consell en dit any foren 144, com son vuy lo qual Consell vulgarment dit de cent iurats se divideix entrel any en quatre

trentanaris ques diu lo Consell ordinari de dita ciutat, ys muda de tres en tres mesos extrets á sort dits 144 ço es de 36 en 36 y son vuyt ciutadans y quatre militars, vuyt mercaders, vuyt artistes y vuyt menestrals. Lo Consell de cent es lo superior y te lo poder general, lo trentanari empero te lo poder limitat com ho direm avall, y se adverteix que dits militars no voten ni entran en Consell de Cent, quant en ell se tractan cosas de las Corts generals del Present Principat empero se practica que los barons com no sien militars, entran y votan en dit Consell encara que com á barons entran an dites Corts generals. Y será la rahó perque lo privilegi del regiment ne exclou als militars y no parla dels barons, si be apar que corre la mateixa raho en los uns que en los altres.

CAPITOL III.

Tracta del mateix y diu cosas mes particulars.

Los Consellers fins lany 1455 sempre foren eleits de stament de ciutadans honrats, ço es homens arrendats que vivian de sa renda, y com á tals eran admesos en casa la ciutat fins en lany 1479 que lo Consell de cent ordená las matrículas de ciutadans y de mercaders, á fi que en lo regiment no entrassen per dits estaments sino los matriculats, los quals ciutadans ja les hores gozaven de costum antich de privilegi militar y entraven publicament, etiam en iustas reals y en tots actes militars publicos y privats com vuy lo gozan ab privilegi del Rey Ferrando de lany 1510 y del Emperador Charlos quint de 1537 qui tambe ordenan la dita matrícula, y com es dit, a Consellers noy entraven mercaders ni artistas ni menestrals. Y si be los Consellers pera lo que es Consell de Cent elegien persones de tots estaments, empero ab molt aventaiat numero entravan los ciutadans y en dit any 1455 perque los mercaders, artistes y menestrals de anys atras estavan quexosos del Regiment de la ciutat, y per dita raho y ab autoritat

del Governador tenint especial poder del Rey havian fet y tramesos syndichs á sa magestat a Napols y entre ells y los ciutadans corrian passions y debats, y tan grans y tan enconadas que la ciutat era partida en dos bandos que uns acostavan als ciutadans y los altres als altres, y menaçaven grans turbacions y venir á rotura. Per ço lo Rey Don Alonço doná privilegi que dels sine consellers los dos ço es cap y segon fossen ciutadans, y lo terç fos mercader, y lo quart artista y lo quint fos menestral, y los del Consell de Cent fossen de tots quatre estaments ab egualtat de numeros, y que en totes elections de personas los axí, y perque lo Governador qui porta dit privilegi en Consell de cent digue que lo Senyor Rey qui era en Napols estimaria molt que en agrahyment del dit privilegi li fessen algun don. Per ço lo Consell de cent en sguard del dit privilegi, graciosament li restituy lo comiat dempuries qual tenian per empenyo del rey Don Martí per 50,000 florins que eran 27,500 lliuras. Axi que lo regiment de la ciutat es donat a la mateixa ciutat y las elections de Consellers y Consell y officis se fan per ells mateixos, ab privilegis specials, y los Reys no sen entrameten ni alteran en res lorde del govern, sino en quant la ciutat ho demana, y tot se disposa á voluntat de la mateixa ciutat en lorde que avant se dira. En tant que en lany 1473 lo Rey Don Joan volia fer de sa ma la electio dels Consellers nous, per tenirlos mes affectes, mogut de las inquietuts que foren en Cathalunya originades y devallants de la preza del Princep Don Charlos son fill, que lany 1472 se compongueren ab molta satisfaccio y honor de la ciutat y de tots, ab declaracio del Rey á favor de la ciutat, y persisti molt en fer dita electio y propositant apres á la ciutat partis, de que sa Magestat nomenaria deu y lo Consell de cent elegís de aquells los sinch, ó vice verça lo consell nomenas los deu y sa Magestat elegiria los sinch, sempre lo consell estigue y persevera en replicar á sa Magestat que era contra sos privilegis suplicantlo los servit dexarlos ho a libertat sua, y no violar los sos privilegis, y finalment lo Rey fou content. Y dura la electio de Consellers y Consell y officis en dita forma fins lany 1493 que estant la ciutat altra vegada en grans discordias, sobre las elections y entenent ho lo Rey Ferrando, los scrigué en orde á quietarlos, y lo Consell ho dexá tot y

posá en ma del Rey, per a que disposas lo regiment iuxta sa voluntat, y sa Magestat usant del poder li havia dat la ciutat, ordena que fossen tres los Consellers ciutadans y un mercader y lo quint un any fos artiste y aliro any menestral. Y en lo any 1498 lo dit Rey usant del poder ques havia reservat en lo privilegi de 1493 de mudar, corregir y esmenar, volgué que las ditas eleccions ques feyan á veus, daquí avant fossen per insiculació ab bosses, axí de Consellers com de Consell y Oficis, y sa Magestat feu la primera insiculació en Ocanya ab intervencio de persones que anaren de assi per informacio sua, en lo qual lor fou la data del dit privilegi de 1498 y que axí fossen extrets de dites bosses á la sort; y en aquest temps comensaren los militars á concorrer, perque fins á les hores noy eran entrats sino com ciutadans, y la raho seria preza de las Corts generals, en las quals los militars fan different bras de las Universitats. És ver que aquest privilegi no disposava hy hagues de haver Conseller ni de Consell de cent militar de necessitat, sino en cas ysquessen á la sort, com apres en lany 1510 lo dit Rey ab altro privilegi que otorga, ho ordená á peticio de la ciutat, que cadany dels tres consellers ciutadans lo hu fos militar y tambe quey hagues setze de consell militars, que son en loc dels setze ciutadans que abans foren aiustats com es dit desus. Empero volgue que lo estament se intitulas de ciutadans y no de militar, y que vagen segan y parlen dits ciutadans y militars promiscuament per edats, y lo mateix es en les altres persones dels altres estaments y en Consell seuen, ço es, á la ma squerra del conseller en cap seuen ciutadans, y apres los menestrals, y á l'altra part á ma dreia del conseller quint seuen mercaders, preceynt entre ells llur consol si es de consell, encara que sie mes iove que tots los demes, y apres seuen los artistes, preceynt los notaris de Barcelona y apres los notaris reals y entre ells llurs priors de sos collegis si son de consell, encara que mes iovens, y apres seuen los demes artistes que son chirurgians, apothecaris, speciers y candalers de cera y com dalt se ha dit tots los de consell son 144, ço es, 32 ciutadans, 16 militars, 32 mercaders, 32 artistes y 32 menestrals y en ser mes de la meyrat los presents en numero sens distincio que sien de un estament ó altre y etiam que faltás tot un estament. se re consell y lo que lms mes concordan en

un parer, etiam que no arribas á la maior part dels presents, allo es conclusio y deliberacio del Consell. Y en lany 1621 ab nou privilegi á peticio de la ciutat comensaren de entrar los nobles ab lo numero dels militars sens augmentar lo numero, axi que la tercera part, dels locs de militar y no mes en les bosses, fos dels nobles, y los restants dos fossen de militars, y en lo Consell de cent los nobles son quatre y los altres militars son doze, empero los Consellers cap segon y ters son embursats ab aquest orde que tots entran per la bossa de ters y de bossa de ters puian á segons y de segons á cap, y corren las sorts en aquesta forma, que militar un any es conseller en cap y laltre any seguent en segon y lany seguent es tercer y los altres dos consellers son ciutadans, y axi torna al mateix orde y qui es estat conseller ha de vacar tres anys y lo mateix es dels oficials, de manera que apres no poden esser consellers ni tornar al ofici que ja han tengut que no sien passats tres anys y los de consell han de vacar un any. En est privilegi de 1498 es ordenat que de quatre en quatre anys los Consellers regoneguessen les bosses, y en loc dels morts o declarats infames insiculassen altres del mateix estament y condicio, y en lany 1587 fou obtengut privilegi que la enseculacio se fes cadany ab intervencio de dotze habilitadors, trets de bossa de consellers, tres de cada stament, ço es dos ciutadans y un militar, lo primer que yx de la bossa de cap, segon y ters, y tres mercaders, tres artistes y tres menestrals. Y perque havian de votar publicament y dar rahons de la inhabilitat, fou corregit ab altro dat lany 1588, y ab nom de infames se practica de desinsicular los abatuts publicats. Axi que los Consellers nomenan, y aquests halilian o reprován los nomenats, votant ab capsas y botons blancs y negres. Y si los Consellers no son concordés en un subjecte cascu dells pot nomenar a qui vol, y qui te set vots o mes dels habilitadors, aquell resta habilitat. Y no y insiculen homens infamats de decendencia de Jueus ni moros ni penitenciat per la Sancta Inquisicio. De las elections o extraccions fahedoras per a Consellers y Consell y certs officis ja los privilegis donan dies ceris y lo privilegi de 1481 vol que si vacaran per mort se fassan las elections vuyt dies apres, y si per acabament se fassan vuyt dies abans.

CAPITOL IV

Tracta de las calitats impediens los officis.

Las calitats que han de tenir les personas per a ser insicullades y per tenir los officis son. Primer que deu esser del estament y condició que requer lo Conseller o lo offici; ha de esser de edat legitima ço es per á conseller en cap 40 anys; per á segon 35 y per á ters 30 y per á quarts y quints 35 y per a officis 25 y aquestos ultims han de ser cumplits y lo consell de cent 30 anys y tois han de ser nats en Cathalunya ó ser nadius, ço es fills de catholans. Han de tenir casa per si propis y estar y habitar en Barcelona. Han de ser presents en Cathalunya salvo los qui van á la cort del Rey tenint casa parada assi, que estos encara que absents, son habils, pus vingan dins dos mesos, sens que la ciutat los dega avisar; y no han de esser debitors de la ciutat y haventlos demanat lo deute y que sie mes de X lliures, no oficials reals, no clergues ni familiars del sanct offici, y los militars y nobles deuen esser nats en Barcelona ó casats ó ser ho estats ab dona de Barcelona o vegueria della; y tots pera ser insiculats a Consellers o de consell tambe deuen esser casats o ser ho estats. Son inhabils tambe de officis temporals los qui ia tenen offici, que no poden dexar lo que tenen si yxen a altro, per a fer se habils per á tenir aquell; y nengu pot tenir dos officis; pero si tenint hu offici temporal yx a offici de vida, pot renunciar lo temporal y pendre lo de vida, y tambe si hu tenint offici de vida yx a altro offici de vida pot obter lo que volra. Tambe es inhabil del mateix offici temporal si ia lha tengut y no son passats tres anys, empero si lo tal fos proveyt per mort o renunciació de altre y les hores era passat mijg temps es habil, y per a ser de Consell, si ia ho es estat, ha de vacar un any, salva la prop dita modificació y los qui tenen offici temporal yl renuncian son inhabils de offici temporal per tot aquell temps.

de la provisio del primer offici, etiam que renunciati ultra que son altres impediments de decrepitu, ceguera y altres, en respecte de altres casos lo de mes del orde y poder del consell y de son proceyr se dira cap. 7.

CAPITOL V.

Tracta los diversos llochs ont los de Barcelona se iuntaren y vuy se iuntan per tenir consell y que los reys venien aquí y assenyala alguns serveys notables.

Fins l'any 1249 quant se havia de tenir consell, era general de tots los de la ciutat caps de casa, proclamat ab crida publica de part del Veguer, y iuntaven se baix de las gradas del palau real que son descubertas á la plaça del Rey, y los Consellers o pahers estaven allí en ditas gradas ab dit veguer, ó sens ell, y en dit loc se feyen los actes publics dels iuraments de consellers veguer y balle, y creacions de syndics de corts y per a manllevar a censal, y altres solemnes y de consecuencia: y de aquí ha restat que lo primer iurament y la sententia de excomunicacio del veguer y balle que en son ingres ouen del oficial ecclesiastic, qui la profereix contra ells, es en dit loc, preceynt crida publica, porque los que ho volran veure acudan allí. Tambe ha restat de aquí que pus la ciutat te privilegi de consell de cent, que fa tota la universitat, per ço lo veguer y balle en son ingres y cadany en consell de cent, iuran en ma de consellers, que no cridaran parlament general, que es lo que havem dit, de tots los de Barcelona a la plaça del Rey, sino a requesta de consellers. Apres tingueren los Consells, y y iuntaven se en Sancta Catherina de Predicadors en la capella gran ques deya de les verges, que era a ma esquerra dins la porteria, prop la yglesia y en los actes de la ciutat li deyen casa comuna de la ciutat, per lo qual y per les moltes armes de la ciutat quey havia per les parets, de nostron temps vistes, arguym que la ciutat feu aquella capella per á dit effecte, que de nostron temps los frares se lhan pre-

sa y lhan desfeta, com a cosa derelicta, y allí han feta hospederia per a sos religiosos. Apres se mudaren al monastir de S. Francesch ab molta solemnitat de trompetas y tabals, y durá molt poc temps, per que compraren y feren la casa que vuy es, y aquí tenen sas iuntas y consells: y lo primer ques tingue en la sala gran de dita casa fou lany 1369. Y en un loc y altre, hont la ciutat tenia sos consells, venien antigament aquí los Reys a tractar ses coses, que demanaven, de socorros y valenças en ocasions de guerras, y altrás necessitats suas, y per quels aconsellassen en cosas graves, y la ciutat absent lo Rey, las deliberava y ab molta voluntat ha acudit sempre, y ha fet notables serveys a sos Reys en honor y augment de sa Real corona; y axí tambe han obtengut tants privilegis y libertats que gozam, que los de maior consideracio que ara sens offerexen se rahonan en tres privilegis, ço es los dos del Rey Don Jayme lany 299 de grandíssimas cantitats que la ciutat, dona al Rey, y despengue en son servey; y altres serveys personals, y laltre Rey Don Joan lany 1394 de deu galeres armadas y proveydas pagadas per quatre mesos, ab que la ciutat lo servi per anar ab exersit a Sardenya y ia en lany 1334 serviren al Rey Alfonso ab deu galeras contra genovesos y lany 1408 al Rey Don Martí ab tres naus y tres galeras contra sards ultra moltíssims altres. Y si be lo consell general ques diu de cent jurats, se crida ab veu de crida pública de part del veguer ab voluntat de consellers, empero es ver que may lin donan rahó al dít veguer, de inmemorial temps, sino que los consellers sempre que volen lo fan cridar y juntar a pena de vini sous com lo privilegi posa dita pena y vehem que lo capdeguayta de la ciutat executa dita pena de part dels consellers y clavari y no la executa lo veguer.

CAPITOL VI

Tracta del assumpto y carrecs dels Consellers que principalment consisteix en tres coses aquí especificadas y refereixen algunes assenyaladas de temps passat, tocanse coses curiosas.

Lo assumpto y cárrecs dels Consellers en raho de son govern. Les principal de tres cosas: Primo fer que la ciutat estiga proveyda y abastada de forments y altres aliments y que nos venan a preus imoderats. Secundo defensar y mantenir los privilegis libertats y prerogativas de la ciutat. Tertio cuydar y procurar la pau y benevolencia entre sos ciutadans y en cas de discordia reduyrllos. De asso trobam que en temps passat, seguint se inimicicias ó bandositats entre universitats y personas poderosas del Regne, los Consellers anaven ó enbiavan per a quietarles, y etiam fora regne com es Mallorca, y de aquestas tres cosas en special com se veu en registres, los antichs feyan relacio en consell de cent, lo derror dia de son any, segons que avian succeyt de son temps y mes avant atenen y cuydan ab lo clavarí de la cobrança de las imposicions y rendas y debits de la ciutat y bona directio y empleo dellas y de tot lo que sie embelliment, policia, fortaleza conservacio y augment y bona salut de dita ciutat y conexen y tenen la ma en les demes coses ques mencionan en la present scriptura y molias altrás. A 9 de Octubre 1391 lo consell de cent atenent que aquesta ciutat es caporal y cap y titol de Cathalunya y per sa preminencia y precipuitat ha costumt de entrametres de ço que es interes de qualsevol ciutat ó loc insigne y maiorment si es de Cathalunya, delibera embiar missatgeria al señor Rey que venia de Çaragoça yrat contra la ciutat de Leyda per la gran manança de jueus alli feta com tambe era estada á 9 de Juliol en Valencia y a 19 de Juliol y a 5 d' Agost del mateix any en Barcelona. Quant es la defença dels privilegis de que los desta ciutat son tan zelosos y scrupulosos, com ho diu tambe lo Italiá Joan Botero en sa relacio universal de las

terras de Europa, comensant per hespanya y primer per Catalunya, de la qual diu que Barcelona e Capo de la Contea, y que aquesta ciutat apar mes republica franca que ciutat vassalla, per los molts privilegis de que goza, dels quals los desta ciutat estan attents sempre; que es voler dir, que no duptan fer qualsevols empresas y diligencias y despesas per grans que sien per defença de sos privilegis, etiam que fos dels de menor consideracio: lo sobredit en substancia es lo que refer dit auctor, com ho trobam també axí en scripturas antigas en respecte y en conformitat de lo qual posarem assi aquell acte que es tan celebrat en historías, yl trobam axí scrit en casa de la ciutat; y fou que en lany 1416 per que lo comprador del rey Don Ferrando, trobantse en Barcelona, no volie pagar a la ciutat la imposició de la carn, com es de privilegi que etiam los reys deuen pagar las imposicions de la ciutat Joan Fivaller hu dels sinc Consellers ana al Rey, y li representá la justa queixa de la ciutat, supplicant a sa magt. manas a son comprador que pagas; y jatsie que lo Rey indignat, lo despedí ab paraules molt agres no dexá de tornar hy anar, vestit ab gramalla de dol, dientí que tots vindrien a sa presencia, resoltos de sufrir ab bon animo la mort quels volrie donar, primer que dexarse perdre son privilegi, y que quant hagues mort als sinc Consellers, qui eran, poria sa magt. fer lo mateix ab tots los demes de la ciutat, que tots estaven ab aqueixa voluntat; y si be lo comprador pagá pero lo Rey mostra restar ab sentiment y sen ana de Barcelona, y en Igualada se enmalalti, y la ciutat embia alla al mateix Conseller pera visitar-lo, y assistir a sa persona, per cuydar de la sua cura; y lo Rey estima tant y resta ab tanta satisfacció del dit Conseller, quel feu son marmessor; lo qual apres sa mort en Igualada, acompanyá lo seu cors a la sepultura al monastir de Poblet ab son fill lo Rey namfos, que es dir Alonço y torna en sa companyia a Barcelona. La mort de dit señor Rey resultá de sas malalties continuas que se li agravaren, per ocasió de sa venguda d' Aragó, que ana a Perpinya a las vistas del Emperador Sigismundo vengut del Concili de Constancia en Alemanyia que devian tenir ab lo Papa Benedicto decimo tertio venint de Peniscola, per al qual viatge la ciutat li dexá las suas dos galeras á dit Papa, que ditas vistas eran per tractar de llevar la cisma que

les hores havia de tres Papas, dels quals los dos renunciaren y perço lo Emperador y lo Rey desitjaven que dit Papa Benedicto renunciara, lo que ell no volgue fer; ans secretament se embarca y sen torna a Peníscola, de que apezarat lo Rey Ferrando volent anar a Castilla ab maior diligencia de la que sa malaltia podia sufrir, per procurar que aquell Rey negas la obediencia a dit Papa, com tambe ley negaria dit Rey Ferrando; las fatigas y accidents que per dita rahó y encara ferit de peste li sobrevingueren foren tals que li acabaren la vida.

CAPITOL VII

Que tracta del ordre del consell de cent y trentanari en proposar y deliberar les coses que allis tractan,

Los Consellers ans de posar las en consell de cent, primer las tractan entre si, y moltas vegadas las consultan ab promens, y parexent los ques deuen posar en consell de cent, passen per lo Consell de trenta sis, que li diuen ordinari, y ab deliberacio de aquell las posan en Consell de Cent, si be son moltas las que solament se tractan en Consell ordinari, com son cosas que lo Consell de Cent las te comesas al ordinari, y lo que es declarar recursos com havem dit y fer ordinacions en collegis y Contrarias y en altres cosas de la policia de la ciutat; si be pot tambe lo Consell de Cent statuyr y ordenar, y contra allo, no pot fer altra cosa lo consell ordinari, y lo que fa lo consell ordinari ho pot lo Consell de Cent revocar y disposar altrament. En cas empero que lo Consell de Cent hage declarat inhabil de offici a algu, y te loc recurs, toca al consell ordinari, per special privilegi declarar lo; y asso no es en raho de superioritat, sino per facilitar la declaracio y que per allo nos hage de juntar lo de Cent. Tambe si en trentanari tan inhabil adalgu y te loc recurs toca declararlo al mateix trentanari y no al de Cent. Diu se axi si te loc recurs, perque los privilegis disposan que si ia son estats oytos, no te loc recurs; y los Consellers en consell de Cent no tenen sino la proposicio

tots o la maior part dells concordés, y no tenen vot de nenguna manera, sino en cas de paritat, y la execució de las cosas deliberadas toca a Consellers. E lo mateix es en lo Consell ordinari, salvo si son cosas que per lo de cent sien comesas a Consellers y Consell ordinari, o en materia de statuyr y ordenar, perque los privilegis declaran que los Consellers y promens statuexen y ordenan, y en aquestos casos ultra que proposan tambe votan, apres que lo Consell ha votat: y comença a votar lo quint y per son ordre los altres, y en derrer loc vota lo cap. Empero en cas que lo que es statuyr y ordenar se fes en Consell de Cent de nenguna manera, ni en nengun cas tenen vot, sino en cas de paritat: y en un consell y altro preval y fa conclusió lo parer de aquell, hont ha mes vots, encara que en allo no concorregues la maior part del Consell, com ja es dit. Tambe votan los Consellers en trentanari en las sentencias de la visita ques fa cada any contra los Consellers del any abans y officials, perque lo privilegi los ho dona, y en totes cosas etiam que haguessen de votar, y en cas de paritat de vots, si los Consellers fossen quatre y iterum venen en paritat lo trentanari torna votar sobre aquells dos o mes vots, per traure la paritat, com ha succeyt de nostros dias, y lo mateix se faria en lo de Cent si lo cas ho portas.

CAPITOL VIII

Traça lorde ques guardas in die del jurament de Consellers y visitas que fan.

Los Consellers de Barcelona cascu de per si lo dema que son estrets, acompanyats dels vells com a proms y de moltras altres personas ab sos verguers devant, cap y segon, ab massas van a casa la Ciutat. Aquí venen primers los obrers nous ab los vells y venints cascu per son orde y lo derrer es lo cap, y de aquí tots ab sos sinch verguers portant los dos massas altas devant van a la Seu a oyr missa de Spirit Sanct en la capella de Sancta Eulalia cors sanct y patrona de Barcelona, y tornats a casa la Ciutat prestan son jurament lo cap

novell en ma del vell y tots en ma del cap novell, y ouhen sententia de excomunicacio del official eclesiastic que aqui ve per dit effecte, y los Consellers vells reben absolucio del mateix official, y apres que han iurat restan aqui los Consellers nous y vells asolas, y los vells fan relació als nous del estat en que dexan las cosas, yls ne donan memorial en scrits, de que diuen testament; y fet asso los vells se despedexen, y de continent se despullan las robas o lobas de contray que portavan y que portan dit die fins que los nous han iurat com ho direm avall; y lo mateix die demati, si lo Reyes en Barcelona o persona real, va lo syndic a demanar hora per anar los Consellers a visitar-lo, y si lo virey, va un verguer ab sa gramalla vermella, y per a la hora que dit senyor dona, los Consellers cascu ab son prom si van al Rey, y si al virey sens promens, y lo die seguent a visitar al bisbe de Barcelona y lo mateix die o lo seguent van al Conseller; y si no y ha virey y es lo governador anant la governacio vice regia van a visitar-lo, y si en la visita del Rey o del virey havia algun destorb, no fan las altres visitas fins que han fetu la del Rey o del virey.

CAPITOL IX.

Que tracta de les robes que entre any portan los Consellers y com se pasan lo darrer dia de son any ques fa la extractio dels nous Consellers.

De dit die de son iurament, fins a la festa de Nadal, los Consellers van vestits de unas lobas de contray 24 de Barcelona ab manegas y gorras y becas de vellut llis negre largas fins als peus ab plantofas de vellut, y de la festa de Nadal fins a Penthecostes van ab gramalla de grana carmesina forrada a las alas, portas, y colls, y devant y entorn, peus de pells erminis viats y gorras de vellut negre y manegas de gipó de seti negre, salvo dijous y divendres Sanct y die dels morts y lo die seguent en lo qual se fa lo aniversari del Rey Don Jayme en la Seu que portan gramallas de raxa negras ab sos caperons, ab falda alta, y gorras de rico; y de Penthecostes fins al dia

de tots Sancts van ab gramalla de domas carmesi y manegues de gipo de setí negre, y passat lo die dels Moris, se tornan las de grana: totes las quals robas se pagan ells mateixos de son salari. Empero en venguda de Rey si es la primera entrada, la Ciutat los fa gramallas de vellut carmesi forradas a las alas y portas y devant, de brocat o tela d' or, y lo die de Sanct Andreu demati, que acaba son any van ab promens a la seu a oyr missa del Sperit Sanct, y sen tornan a casa la Ciutat y en presencia del Consell de Cent se fa la extractio de novells Consellers y obrers, y de la mitat del Consell de Cent; perque los de dit Consell, qui son 144 personas, com dalt es dlt, duran dos anys, y per ço non trauen sino la mitat cada any, y de aquestos 144 trauen lo Consell ordinari, que son 36, y mudan de tres en tres mesos, com tambe de sobre se ha especificat; y feta dita extractio de Consellers y de Consell de Cent, los dits Consellers vells despachan lo correu de la ciutat per la posta al Rey si es en Hespanya, sino al qui resta Governador general en tots estos regnes, ab avis dels nous extrets Consellers, com de temps inmemorial es costum; y de continent fetas las extractions, los Consellers, despulladas las gramallas de grana se tornan vestir las lobas de contray, empero sens becas, y sens verguers, van acompanyats dels oficials de casa y molts altres a visitar als nous Consellers y cada hu dells dona al de son grau las suas claus y lo llibre de sas obligacions generals y ceremonias de lo que deu fer y guardar en son any; y se adverteix que extrets dits Consellers nous etiam que no hagen jurat, ells governan, y precehexen als vells, y tenen y exercexen de consuetut sa administracio y si cosa se ofereix que tractar, o consultar o ordenar ells ho fan y no los vells, y lo die següent demati ab las mateixas lobas van cascu a casa del Conseller de son grau per acompanyarlo.

CAPITOL X.

*Que es del vestit antich que usaven los Consellers y los verguers,
y vuy com van los verguers.*

Los privilegis reals no disposan quinas robas han de vestir los Consellers, y las ordinacions antigüas de la ciutat nols obligan sino que tots vagen dun color, y axi los antichs introduyren lo costum de vestir gramallas pomposas, que moguessen a veneració y respecte com las usan. Lo vestit mes antich dels Consellers era de vert, que seria pera anunciar al poble, la abundancia y bon govern que havian de sperar de aquells, y los verguers que eran solament dos, anaven colors differentes a quartos. Apres los Consellers vestiren de color blau, en senyal que totes sas accions de dius Consellers han de ser del cel, celosos del be publich. Ara y de llarguissims anys atras, van de purpura axi per la auctoritat y decoro, com per manifestar que zelan tant lo be comu, y de sa patria, que per sa defença y conservacio donaran la sang de sas venas y perdran la vida; y ara los verguers que son sinch van de scarlata vermella, y dies entre semmana, negres, ab capero vermell, ço es per yvern y per estiu, y en primera venguda de Rey, robas de tafeta carmesi, tot a costa de la ciutat ultra son salari, y los verguers del cap y segon portan massas, y los altres no, sino en cas que los altres tres Consellers fesen actes de ciutat, per que los tres, etiam que no y fos cap ni segon van ab massas y etiam ters y quärt y quint cascu dells a soles, anant a fer acte de ciutat va ab massa. Antigament los verguers portaven al cap en loc de gorra o sombrero, la rodanxa o rollana tavellada ab los peniänts que ara portan en las spallas, pero era copada, que no es vuy, per quels entras y tingues en lo cap; y axi estan en laltar de S. Sever en la Seu, hont es pintada la solemne profeco de la traslacio del sanct cors de Sanct Sever, que fou a 4 d'agost 1405 (pintura antiga de 200 anys) hont se veu que lo Rey Don Martí y los Consellers portan las varas del ta-

Iem, cubert lo Rey ab sombrero y corona real, y cuberts los Consellers ab sas gorras, y devant del cors Sanct, van quatre massers o verguers ab sas massas altas, que serian los dos del Rey, y dos dels Consellers, y darrera va la Reyna ab sos dos massers; y tots los dits massers van ab las rodanxas que diem, al cap, que seria lo habit o insignia del verguer o del masser, y per ço etiam devant del Rey y Reyna anaven cuberts, y de aquí haura restat lo nom, quels diuen vuy, capero; si be ara nol portan al cap sino cuzit a la spalla, y notas, que prop de la Reyna va un Rey que porta corona al sombrero, qui era lo Rey Don Marti de Cicilia, fill unic del nostre Rey Don Marti d'Arago, y no se li veuen massers devant, perque encara que era primogenit, empero no era Rey nostro.

CAPITOL XI.

Que tracta del Jurament que los veguer y balle prestan en ma de Consellers y de com los Consellers fan Prior y Consellers de Prior de las corts y fan Carceller de las prezoas.

Lo veguer y lo balle qui son los officials ordinaris de la ciutat, ço es lo balle en certas ~~sorts~~ de personas y fets, y lo veguer en tots los demes, iuran en son ingres y cadany en lo primer Consell de Cent en ma y poder dels Consellers de estar a son Consell y fer lo que per ells los sera conselliat ad utilitatem publicam et fidelitatem domini Regis y los Consellers ensemps ab dit veguer y balle eligexen lo Prior y Consellers de prior qui son los assessors de las corts de dits vaguer y balle, y los vots de Consellers nos comtan collecticis, ço es tots junts, o los tres que son los mes per un vot, sino ques comptan per tants vots com son los Consellers votants, y los Consellers de Barcelona posan y nomenan traenhentlo a la sort, lo Carceller de las prezoas comunas, hont estan los prezos de orde del veguer y balle y tambe los dels Consellers y etiam los de la Regia Audiencia y Regia cort criminal; y en dita electio de Carceller lo virey y en sa absentia lo governador y

en sa absentia lo veguer, als quals sels fa a saber, no y tenen sino la approbacio; y lo dit Carceller y son substitut o loci-
nent que sol fer, iuran en ma de Consellers y prestan sacra-
ment y homenatge en casa de la Ciutat, y de aquí va un ver-
guer ab ells a posarlos en possessio; y dits Carceller y tinent
reben lo dret de carcellatge dels prezos iuxta las ordinacions
de la ciutat, y si lo Carceller es impedit los Consellers noma-
nan tinent com ho feren a 4 d'agost 1498 y 29 d'abril 1594.

CAPITOL XII.

Que los Consellers y promens statuexen y ordenen.

Los Consellers y homens de consell de la ciutat statuexen y ordenan en civil y criminal y constituexen bans y penas en dita ciutat territori y termens etiam usque ad mutilationem membrorum et ultimum vitæ supplicium y lo veguer y balle y altres officials a qui toca deuen fer y fan publicar las cridas y executarlas y tothom generalment en dita ciutat y termens son obligats seguir y guardar las ditas ordinacions ys executan de que son molts privilegis de nostres Reys d'Arago: lo primer es del Rey Pere 1283 ab que confirma la consuetut antiquissima de statuyr y ordenar: axi que no se li troba principi y per ço diem que ia era en temps dels antichs comtes y etiam abans; y perque en temps del Rey Ferrando segon los criats y officials de sa casa y cort pretenian que ne eran tenguts a guardar las ordinacions de la ciutat fetas en orde a vestits y abillaments, lo Rey declara que las devian guardar. Aquesta facultat de ordenar se conclou que devalla del poder que dona Carlo Magno als barcelonesos l'any 781 quant se li donaren, subtrahent se de poder dels moros com se argueix del privilegi de Carolo calvo net de Carlo Magno dat anno quarto que era anno Domini 844 insertat en la historia de Francisco Diago dels Comtes de Barcelona, folio 58 hont se fa mencio special de las ordinacions de la ciutat.

CAPITOL XIII.

Tracta del Juy de promens y del orde de traurels y anar y seure y iudicar
y de fer la visita dels presos ab lo veguer.

No essent en Barcelona lo Rey ni son Primogenit qui en tots sos regnes es governador general, lo Judici criminal en dita ciutat y sos termens es dels Consellers y promens ço es homens de Consell de Barcelona y lo Portant veus de General governador a qui comunament diem governador, prezidint vice Regia ab la Real Audiencia, o proceynt via ordinaria ab lo seu assessor y en sa absencia lo veguer y balle respectivament en sos subdits, apres que han feia la enquesta del delat per a que sie iudicat, la embian als Consellers per que per medi dels advocats de la ciutat, vegen si esta substanciada y servat lo ritu ques deu y a punt de indicar y los Consellers en presencia de dotze o mes testimonis de Consell de Cent fan extraccio de 24 promens de dit Consell de Cent de tots estaments, y tots iunts agraduats Consellers y promens van á la prezo, hont en presencia de tots, estant lo governador o veguer en mijg de Consellers y son assessor o lo Jutge de cort al cap del banc dels ciutadans, y lo pres assegut en un banquet en mijg de la sala se liij la enquesta y feta relacio per lo mag^{ch}. Jutge de cort o assessor dels meritis del proces y de son parer, los Consellers y promens van a votar de dos en dos, entrantsen en altra stancia, restant lo governador veguer o balle qui prezidexen, y los demes en la primera, y allí en presencia del Conseller en cap y de un o dos promens de la junta ab lo scriva de la gobernacio o vegueria y ballia respectiva, qui pren los vots; cada hu de per si vota ab llibertat, sens estar obligat si no vol seguir lo vot del assessor; y lo que ha prevalgut allo es la sententia ys executa ys adverteix que a dit Juy de promens son subiectes etiam los miliars y totes les altres persones que gaudexen de dit privilegi y de ditas sententias no y ha apellacio a superior ni suplicacio segons parer

de molts. Es ver que avent hy locinent general alter nos del Rey y essent en Barcelona o dins la vegueria lo Real consell indica y no lo Juy de promens, si be la ciutat protesta de aquest privilegi quant los vireys iuran: tambe es ver que quant lo veguer en son cas fa la visita dels prezos ques sol fer un die cada semmana, los Consellers van y lo veguer yx a rebrels al cap de la scala y assistexen a dita visita ab los advocats de la ciutat yls donan a dits Consellers memorial dels prezos y tractan ab dit veguer y son assessor dels merits y expedicio de las causas, ys fan venir devant los prezos quels apar, y ab dit veguer ordenan tot lo que conexen satisfa per indemnitat de la iusticia, y satisfacio dels prezos, y lo iuy de promens indica etiam que sian evocatas causas y alçament de regalias y de asso es un vot de doctors fet a 9 de desembre 1615.

CAPITOL XIV.

Tracta del orde qhes te en rebre y examinar los privilegis dels nous locinents generals y de sos Juraments.

QUANT sa mag^t vol proveyr locinent general en aquest Principat y Comtats, sempre ho scriu ab letra special als Consellers com ho solen fer los Reys scriure a la ciutat en casos de naximents o de morts, casaments y altres successos alegres o adversos, y lo thezorer general o son locinent creat per a les coses de Cathalunya, ve als Consellers yls dona la carta y lo privilegi per a quel vegen si esta en la forma acostumada y per ço dits Consellers sel aturan yl fan comprovar per sos oficials a qui toca, y la charta y privilegi tot se registra en casa de la ciutat: y tornat dit privilegi a dit thezorer, va apres dels Consellers, a donar lo als deputats, ab los quals apres de haver cumplit ab la ciutat, fa dit thezorer los matexos officis, y per al die que lo virey ha de entrar en Cathalunya, segons lo avis quen dona lo thezorer va lo syndic de la ciutat alla per assistir a son Jurament y protestar que deu iurar en Barcelona y no en altro loc, axi com los Juraments dels Reys

en sa nova successió, per antichs privilegis, corroborats ab molts acies de cortis generals, son prestadors en Barcelona y no en altra part; y dit syndic liij se protesta, apres que lo syndic del general qui tambe es present, ha legit la sua: y arribat lo virey a Barcelona al qual los Consellers yxen a rebre com avall se dira, los dits Consellers assistexen a son jurament que presta en la Seu, y lo syndic de la ciutat fa sa protesta abans que lo del general, qui tambe es present y liij apres.

CAPITOL XV

**Del orde de exir a rebre als Reys y loctinents generals, cardenals, bisbes, etc.:
tocanse antiguedats dignes de saber.**

QUANT los Reys Darago, senyors nostros o personas reals, o cardenals, o bisbes de Barcelona, o archobisbes de Tarragona, o los vireys, o los ducs de Cardona (qui dit archebisbe de Tarragona, es lo Primat no sols de Cathalunya, pero de la Hespanya citerior y prezideix en cortis generals en lo bras ecclesiastich,) (y lo duc de Cardona es lo senyor de mes estats y de maior titol dels de Cathalunya y prezideix en cortis en lo bras militar) venen a Barcelona la primera vegada que dits cardenals, bisbes, etc, entran en dita ciutat, los Consellers yxen per als Reys una milla o mes, fora Barcelona, y per als demes algo menos (del duc de Cardona, es ab special deliberacio de Consell de Cent,) embiant primer dos cavallers per la posta lo die abans, a encontrar se ab lo senyor qui entra, per a donar li la benvinguda, y fer li saber com los Consellers volen exir a rebre y acompanyarlo, suplicant lo quels digue lo die y hora que pensa entrar, y vulla entretenirse, per a dar loc a que los Consellers tingan temps de prevenir se pera sa entrada y haguda resposta sen tornan y la donan als Consellers, los quals per a la hora assignada se iuntan a cavall ab molts ciutadans y cavallers y ecclesiastics dignitats y canonges de cathedrals y ab los consols de lotge, devant casa la ciutat, anant

y venint lo correu de la ciutat, ab son senyal de correu de la ciutat, de plata dorat que porta penian al pit, com tambe lo porta sempre que va trames per la ciutat y ab son postillo, corrent per la posta, per dar raho als Consellers si es prop o lluny y hont ha dexas al senyor qui entra, y de aqui partexen agraduats cada Conseller en sa filera ab los ecclesiastichs ciutadans y cavallers que son en dit acompanyament, la qual graduacio fan lo Conseller segon y los dos obrers de la ciutat ab intervencio del scriva dels obrers qui te carrech de publicar la, y apres scriure la en son libre de agraduacions: y de aqui tots a cavall acompanyats dels oficials de la casa y de molta altra gent, van a encontrar se ab lo senyor, y arribats a sa presen- cia, sens apear se, li donan la ben venguda, y si es lo Rey si acostan mes, y li besan la ma tambe estant a cavall y sens apear se, y posant se li el Conseller en cap a sa ma squerra y los demes ab tot lo acompanyament posant se li devant per son orde sens que nengu dels senyors qui venen ab lo Rey o ab lo senyor qui reben, se pos en las fileras dels Consellers, ni entre ellas sino que van devant o darrera, y si son grandes y es venguda de Rey se posan immediate apres dels verguers devant los quatre Consellers, qui tots quatre sens promens van en una filera devant lo Rey y tots los del acompanyament passen avant, y si es venguda de cardenal o virey, o altro senyor las fileras dels Consellers nos descomponen sino la sola del cap, lo qual va sol ab lo senyor qui reben, y los de la filera del cap, se posan entre las altraz: y venen, y entran y l acompanyan fins a son palacio y se aturan al carrer: y aqui sens apear, se despedexen y sen tornan a casa la ciutat, y de aqui cada Conseller ab los seus acompanyats sen tornan a sa casa, departint se primer lo cap y apres los demes de grau en grau axi com al venir aqui es primer lo quint y per son orde los demes: y jatsie que a la venguda dels Reys y altres senyors, tambe solen exir lo bisbe, y capitol y diputats del regne, empero van primer que los Consellers, per que en venir los Consellers sen van y dexan lo loc: y lo Rey o senyor qui ve, entra acompanyat dels Consellers, y los dits bisbe y diputats noy tenen loc, essent hy los Consellers: tambe yxen los consellers a cavall quant va o torna Conseller trames embaxador al senyor Rey, o syndic de cortis, pero nol trauen nil tornan a sa casa, sino

que lo aiust y acompanyament comensa y acaba devant casa la ciutat; y si lo senyor ve per mar, van los Embaxadors ab dos barcas ben fentoldadas, la una en que van ellis ab alguns acompanyats y l'altra offieials, per al mateix effecte que es dit desus venint per terra; y los Consellers per a la hora assignada van a cavall ab acompanyament a la marina a rebrel, del mateix modo que havem dit desus, y lo endema los Consellers los van a visitar: si es lo Rey o persona real van ab sengles promens, y als demes sens promens, y no poden exir ni visitar a altres senyors, sino ab special deliberacio de Consell de Cent: y si es lo Rey o Reyna que degan entrar ab talem, com solen en sa primera venguda, restan fora la ciutat al monastir de valldonzella, y aqui los Consellers ab son acompanyament se despedexen, y lo endema o lo die que sa magt senyalla van ab 24 promens sis de cada stament al portal de San Antoni, per hont lo Rey ha de entrar, y alli speran que sa magt vinga, y arribat, lo Conseller en cap pren las claus del portal dorades, lligades ab un cordo d' or y seda carmesina, de ma de un angel que devalla del alt, artificiosament cantant, y las dona a sa magt y lo Rey las torna al Conseller, y entra a cavall debaix del pali; y venint, se posa dit Conseller y te la ma dreta al fre del cauall del Rey: serimonia de gran autoritat y magestat pus la usan etiam los Emperadors ab los Papas, portant dit Conseller penians de sa ma dreta les claus, y los quatre Consellers y dos promens portan las varas del talem, y los 24 promens se posan devant, guiant lo cavall, y tirant lo ab dos cordons d' or y seda carmezina lligats al fre del cavall perque lo senyor Rey sapia que entra lligat y obligat a la observansa dels privilegis y leys de la terra y tambe perque sa magt entenga y conega lo amor y zel ab quel rebem, que desijariam tenir lo sempre assi, y que no sen anas. La mateixa entrada y serimonia fan a la Reyna, y si dit senyor Rey o persona Real ve per mar, li fan pont y segons las ocasions, tan alimarias y otras festas, com las fan tambe per naximent de Princep o otras noves de alegria, si lo Rey escriu a Consellers y jatsic que dits Consellers yscan com es dit a rebre cardenals, empero encara que fossen legats a latere del Papa ys pretengues ques deu exir a rebrels ab talem, ia may hy han dat loc com se rahona en la entrada del cardenal

legat Egidio agustino a 12 de Juny 1518 y la Historia Pontifical en la quarta parte, pág. 503, col. 1, ho toca y diu que en hespanya no se permite. En Barcelona lorde ques te en tals entradas de legats es, que la profeço de la seu ab tot lo clero de la ciutat, arriba fins al portal de la ciutat, y aquí speran al cardenal y arribat se apea, y agenollat en son strado allí aparellat ab lo missal y vera creu, la adora, y tornat a cavall va darrera la profeço, y a sa ma squerra va lo Conseller en cap y per son orde seguexen los altres consellers y acompanyament anant tots a cavall y entran a la seu ab la profeço y feta oracio lo cardenal y Consellers ab tot lo acompanyament yxen y tornan pujar a cavall, y de aquí ab lo mateix orde ques eran posats fora la ciutat al recibo del cardenal, lo acompanyan fins a son palacio. Empero dat cas que fos lo Papa, com se troba que Benedicto decimo tertio, lany 1409 a 29 de Setembre y Hadriano sexto, lany 1522 a 6 d' Agost, vingueren en Barcelona, no es dupte sino que es cert quel rebrian ab talem, com tambe dits dos Papas foren rebuts ab talem; y en la venguda dels Reys la ciutat tira todas las artilleries y fa alegrías y festas pero quant sen van etiam que fos per mar, que las galeras solen tirar molt, la ciutat no tira ni visita al Rey en senyal de la tristesa en que tots restan ab general sentiment de la partença de sa magt. y axí ho feyen los antichs. Es ver que a la Emperatris lany 1582 y apres al rey don Phelip son germa 1585 y apres a son fill Rey don Phelip 1599 los Consellers anaren a visitar los a sa despedida.

CAPITOL XVI

Passeig que fan los Consellers a cavall lo dia de cap dany y mati de S. Joan de Juny ab molt acompanyament.

Tors los anys lo die de cap dany despres dinar y lo mati de S. Joan de Juny, los Consellers de costum antich passeian la ciutat a cavall ab gran acompanyament de ciutadans y cavallers y encara de magnats. anant ab molta musica de menestrils, trompetas y tabals de la ciutat, vestits tots los dits

musics ab ses robes de domas carmesi, y tiran las artillerias dels baluarts: y en tots aquestos actes publichs y etiam privats van sempre cascu dels Consellers al extrem de sa filera, que aquest loc en cosas de la ciutat de costum es mes honrat; posant se los Consellers cascu en sa filera a ma dreta si ia noy hagues en lo acompanyament Princep, Infant o cardenal, archebisbe, bisbe, o duc, o marques, o lo canceller, governador o lo veguer, perque cascu dells en sa filera precehexen y lo Conseller en tal cas se posa al extrem a ma squerra perque lo Conseller no admet sino tantum una precedencia, y lo die de cap dany de manament de Consellers y obrers los vidriers pararan sas taulas y tendas de vidre al born per hont passa la calçada que es cosa de gran gentilesa y es vistosa iornada, y iuntanse ys departexen ço es lo die de cap dany a la plassa de Sanct Jaume devant la ballia general despres dinar y lo die de Sanct Joan, demati al born devant la casa de meca.

CAPITOL XVII

Lo que fan los Consellers en les yglesies ab lo rey y virey y bisbe y com seuen.

VENINT lo virey a la seu o altra yglesia hont son los Consellers, yxen fins a la porta a rebrel y acompanyarlo, fins al altar, y apres de feta oracio, al temps quel dit senyor se alça de son strado o sitial ques sol posar a la part del euangeli, los Consellers feta la deguda mesura sen van al altra part de la Epistola y seuen en la seu en sos banchs ab respalleras de vellut carmesi que tenen alli fixos. Y si quant ells arriban al altar ia hy es lo virey, se li acostan a donar li el bon die, y escusar se que no son poguts venir mes prest y al tornar sen lo virey, lo acompanyan tambe fins a la porta, empero si era lo senyor Rey, yxen fins fora de la yglesia a rebrel al apejar se del cavall o del cotxo y al tornar sen, alla fins que es puiat a cavall o al cotxo y partit de alli. Y los grandes que venen ab lo rey, arribats al altar seuen en banc, devant lo altar de spalles

al poble y al cor. Y sí lo bisbe celebra missa de pontifical, lo acompanyan al tornar sen fins a la porta de la yglesia y si es en cathedral lo acompanyan fins al peu de la scala de son palacio episcopal pero si no celebra de pontifical no l' acompanyan. Y si lo virey no es en las yglesias (exceptat la seu) que los Consellers van, seuen en sas cadiras de vellut carmesi ab clauazo dorada y cuxins del mateix als peus, etiam en las profeçons de la seu, que sol fer de las ledanias y de S. Ramon, S. Sebastia y altrás, y lo bisbe seu en sa cadira ab cuxi a ma dreta, al costat y iunt al Conseller en cap a la part del evangeli, y los sacerdots del gremial, seuen al altra part, tambe en cadiras, empero si van a yglesia hont lo sanctissim sacrament estiga patent, seuen en sos scons de vellut carmesi vanovats ab clauazo dorada que tenen portatils, sens cuxins. Y estant dits Consellers en yglesia o altro loc nenguna persona esta ab estrado ni coxins si no es persona real o lo virey o cardenal. Y dits Consellers presehexen en dijas yglesias y demes locs a totes altres persones etiam que sien Comtes.

CAPITOL XVIII

Que los Consellers en les festes anyals van ab promens.

EN les festes anyals en ques comprenen las de Sancta Eulalia y S. Sever patrons de Barcelona, los Consellers partint del porxo de S. Jaume van iunts cascu ab son prom á la Seu a oyr los officis diuinals, anant ab la musica de menestrils, y trompetas y tabals de la ciutat vestits ab sas robas de carmesi. Y si lo bisbe celebra la missa de pontifical y noy es lo Rey ni virey, los Consellers y promens a miyg offici van a offerir y besar la ma al senyor bisbe, un Conseller y apres un prom alternativament y la vigilia del corpus van a vespres ab gran acompanyament agraduats, partint del porxo de S. Jaume. Y aquí ve lo mestre de cerimonias de la Seu ab lo vedell devant, ab sa massa alta acompanyat de alguns beneficiats, y ve per tres ve-

gades o embaxades als Consellers per fer los saber lo punt en que estan les vespres porque lo clero se entrete quant pot per a sperar los y acabadas vespres sen tornan a dit loc ab la matexa musica y aqui devant tots ve laguila y fa tres danças, y venen los obrers ab moltes bassinas de ramellets de flors, y rams, y bandiretas d' or barbari ques donen a dits Consellers y altrás personas que son alli, y venen los gigants; y caualls cotoners, drag, y brivia y diablots, disparant molts coets que fan molta festa, y acabada se disgregan y cada un dels Consellers per son orde ab sos acompanyats se despedexen y sen tornan a sa casa.

CAPITOL XIX

Que en professons lo virey y consellers portan las varas del talem y si lo virey no la vol portar los consellers y no lo virey hy criden qui volen.

En les profesons del die de corpus y altres solemnes los Consellers y obrers de la ciutat administran. Y lo Rey si es, y si ha grandes de qui lo Rey gusta vagen ab talem, aiustan mes varas al talem, y portan las varas del talem el Rey y alaltra part lo Conseller en cap, y ab aqueix mateix orde van los grandes y al encontre los altres Consellers, y en absentia del Rey portan las varas del talem lo virey y los sinc Consellers y si lo virey noy es, o no vol portar vara, los Consellers la donan adalgun cavaller o ciutada qui ells volen, sens que lo virey puga posarhi nengu, si ja no tos que la fes portar per son descans adalgun criat anant li sa ex^{ia}. prop ab la funda peniant al coll y sens comanar la funda tampoch a son criat, com ho fan tambe los Consellers per sa velleza o desgana. Y axi esta declarat ab letras reals que si lo virey per sa persona, no vol o no pot portar lo talem, no te que entrametres de nomenar porque asso es preminencia dels Consellers.

CAPITOL XX

Que per mort de Rey o bisbe se fa capell ardent y del orde ques te en apo y que los consellers son protectors de les ceremonies reals.

A xi tambe en cas de mort de Rey o de persona de la casa real de que sa magt. avisa a Consellers ab special carta, costumen los Consellers y obrers, ordenar y administrar en las obsequias y capellas ardents que es fan per dits morts, y en tals ocasions la ciutat despen de llargs en ditas capellas ardents y en vestir se de dol los Consellers y officials y fa y dona a la cathedral hont solen celebrar se tals solemnitats, un ric drap de brocat d'or de tres alts per cubrir el tumulto y fa otras grans despesas; y tambe ordenan y administran en sepulturas de bisbes diocesanos y tambe la ciutat participa en lo gasto dellas que son molt solemnas y tambe fa un drap a la seu, al modo que es lo dels hereus del bisbe defunt. Y los Consellers de Barcelona son protectors y defensors de aquestas y totes otras auctoritats, seremonias y preminencias reals, y per ço estan attents y vigilants en aquest particular en que nengun senyor se las aroge, com son anar ab guarda de alabarders sino es lo virey, tenir estrado o cuxins, no fer salva las galeras esperant que la ciutat la fassa primer no venint en ellas lo Rey o persona de la casa real, etiam que en ellas vingues lo Generalissim de la mar, fer capellas ardents en sepulturas y otras semblants. Y en tal cas contradiuen y las impeden. Y es cosa molt antigua fer llevar las cadiras de las yglesias, maxime si los Consellers non tenen.

CAPITOL XXI

Del orde ques té quant se mor un conseller.

MORINT algun dels Consellers si son enterro es ab serimonia de Conseller a voluntat de sos marmessors que es de gran auctoritat y pompa y axi de molt gasto, la ciutat paga la meytat y lo hereu l'altra meytat y etiam ques enterre com a privat los Consellers van ab gramallas de dol a la casa, y estan alli ab lo cap cubert y tenen lo cap del dol. Salvo que lo tercer die nos cobren lo cap ab lo capero. Y si no son passats los vuyt mesos de son any, trauen altro. Y donan li tambe lo integro salari que son 800 sous y totas las adealas. Asso es del any 1587 ença ab nou privilegi, perque fins a dit any governavan los Consellers sobrevinents. Y en lany 1348 moriren de peste los quatre dels cinc Consellers y la maior part del Consell de Cent y lo Conseller qui resta se associà quatre promens y tots cinch feren electio de personas per a Consell de Cent y aquells regiren fins a la fi del any.

CAPITOL XXII

Que los consellers van ab gramalla en totas las terras del señor rey.

Los Consellers de Barcelona van ab gramalla y verguers deuant ab massas altas en totas las terras d'hespanya etiam á la presencia del Rey estant en Madrit, o en qualsevol altra par que sie, y va trompeta deuant vestit ab sa roba de domás carmesí, y ab sa bandinella del mateix, ab las armas de la ciutat dauradas peniant de la trompeta y quant lo Conseller va al Rey o a la cort general va ab dos verguers ab sas maças.

CAPITOL XXIII

*Tracta de la prerogativa dels syndics de Barcelona en corts generals
y del orde de la de 24 de corts.*

Lo Conseller y syndics de la ciutat de Barcelona en las corts generals, etiam ques celebren fora Barcelona, son lo cap del bras real, y dits syndics etiam que no sie Conseller, prezidexen y proposan en dit bras, y per sa ma se guian y passen totas las cosas que allis tractan y dita ciutat trau á la sort 24 promens de tots staments de les bosses de Consellers en ple consell de cent, y los votan per scrutini, y tambe als syndics de cort que tambe yxen de bossas de cap segon y ters los quals 24 iuntats ab los Consellers son per a que aconsellen y ordenen á dits syndics de cort lo que deuen fer, y votar en ella, los quals en tot deuen seguir llur parer y consell, y no fer cosa de consideracio que no sie preceynt deliberació de dits 24, y seguint son orde, sens que en estes cosses dits consellers tingan vot, sino la sola proposicio.

CAPITOL XXIV

*Que los consellers de Barcelona ho son del rey y son grandes ys cobrin deuant del rey,
tocanse casos specials.*

Los Consellers de Barcelona son Consellers del Rey y han costumats no sols consellar lo, demanat lo consell, pero demanar lo, en casos arduos y graues, no sols estant en Barcelona pero fora en altres regnes, anant en persona, o embiant per est effecte donant lo consell de paraula y en scrits

fentne lleuar acta com se troba ab molts actes antichs. Y son grandes ys cobrin deuant del Rey, etiam lo die que entra baix de talem, que lo conseller en cap li va al fre del cauall, y los altres quatre Consellers portan las varas del talem com es dit atras, los promens empero axi los de las varas com los del Cordo van descaperuçats. Y lo die de son real iurament ques presta y deu prestar en Barcelona y no en altra part, en presencia de la cort general o dels tres brassos de Cathalunya ecclesiastich, militar y Real, congregats per est effecte en la gran sala del Palau real, lloc deputat per a dit acte del iurament del Rey, y fet aquell per sa mag^t. y no abans, los dels tres brassos qui aqui son li prestan sacrament y homenatge de fidelitat, los Consellers de Barcelona a soles, y no lo Archebisbe de Tarragona ni algu dels bisbes, ni lo duc de Cardona ni altre dels Magnats que son alla, yxen a la scala a rebrel Rey yl acompanyan, fins arribat alt y assentat en son Real solio. Y acabat lo acte del iurament tornan allá, yl acompanyan fins al peu de la scala, ys cobrin deuant sa mag^t. estant en la Seu, en la capella Real y lo die que lo Rey entra en sa primera venguda que en la plaça de sanct francesch, que per esta jornada esta entapçada a la part del gran tablado que se li fa al Rey, tot cubert de draps de lana colors, arrimar a les parets de la casa que era la antiga de moncada que vuy es unida ab lo palacio del duch de Cardona, y tota la plaça alt enuelada tambe de draps colors, y sobre las gradas que alli son, lo Rey se assenta en sa cadira feta al antigor, baix del dosser lo qual y los draps o sedas alli mes coiunctas, a las spatillas de la cadira y dosser, posan los ministres del Rey, y tot lo demes fa la ciutat, y sa mag^t. presta son primer iurament sobre la vera creu y missal que alli porta lo guarda de S. Francesch comes de antiga costuma, hont venen los officis y confraries ab sas invencions y locs, y passen deuant del Rey per ferli festa, los Consellers assistexen alli en lo tablado asseguts en un banc ras cubert de sedas, posat baix sobre lo tablado a la part squerra del Rey, ys cobren deuant sa mag^t., y tots los demes de la plaça que estant a la vista del Rey estan descuberts.

CAPITOL XXV

De las regalías dels consellers en lo que es fer ciutadans y mercaders matriculats y fer notaris y baten moneda totes unças special en lo que es moneda.

Los Consellers de Barcelona ensemps ab lo stament de ciutadans honrats de dita ciutat matriculats, lo primer die de maig fan ciutadans, los quals y sos decedents per línea masculina gozan de privilegi militar et sunt veri milites per privilegi, y dijs consellers ab los mercaders qui son de consell de cent, fan y matriculan mercaders, y aquestos y no altres entran en lo govern de la ciutat, y dijs consellers ensemps ab lo veguer de dita ciutat fan notaris publics, y ab intervencio de dits consellers o per ells de dos persones per la ciutat en asso eletas en guardas y no sens ells, se fabrica la moneda en la seca real, perque en ley ni pes ni encuny del reals nos puga alterar. Y lo Rey en Pere en sa historia que dexe manuscrita que apres fou empressa ab les chroniques de Pere Miquel Carbonell lib. 3 cap. 8 folio 129 diu que feu citar deuant ell al Rey don Jayme de Mallorca Comte de Rosello de Sordanya son feudatari per las queixas que tenia dell, entre altres era perque dins los dits comtats que son dins lo principat de Cathalunya, lo de Mallorca feye batre moneda com no sia legut a algu sino a nos solament (diu lo Rey en Pere) batre moneda en Cathalunya e que sie moneda barcelonesa e ques bata dins la ciutat de Barcelona e nos aquella fer batre no podem sens consentiment e voluntat de la dita ciutat a la qual es acomanat per tot lo dit principat de Cathalunya e per auienças antigas y en conformitat de asso en llibres de priuilegis de casa la ciutat son diner sos actes de consentiments de la ciutat a peticio dels Reys y per ço en lo encuny dels Reals sous y sisens cathalans antichs y moderns a la una part es la creu de larg y de ample ab un circulo que diu ciuitas barcino que son las armas antigas de Bar^{na}. y ho son tant, que es cert son ia de temps de aquells antichs christians, de la conversio

de sanct Jaume. Conieturas asso de que la yglesia cathedral de Barcelona que comença les hores, sempre ha fet y fa per armas la creu. Y la Inuocació de la yglesia es y fou sempre de sancta creu, si be ja de centenars de anys la ciutat fa per armas la creu y las barras del Comte de Barcelona que ara diem barras darago, pero las mes antigas son la creu sola, que tambe insinua la antiguedat de la christiandat de Barcelona los Reals antichs de tems del Rey don Alonço segon darago y primer de cathalunya qui mori lany 1196 que de nostron temps ne hauem vist alguns, tenen lo mateix encuny. De hont se infereix lo que diem de la antiguedat de aquestas armas de Barcelona e per dita raho la casa de la deputacio de la generalitat de cathalunya que fou erigida y començá lany 1359 fa per armas la sola creu com a armas antigas de Barcelona que es dir Cathalunya y es lo cap de Cathalunya sots nom de la creu de sanct Jordi patro de la corona darago, y axi es vist que fan moneda en dita forma y etiam hauer la ciutat de Barcelona ultra la creu pres per armas las barras dels comtes de Barcelona, sens dupte fou que sos comtes li volgueren dar aqueixa honra y es de grandissima auctoritat y special prerogatiua de dita ciutat y grandesa sua.

CAPITOL XXVI

Que los consellers de Barcelona posan consols ultramarins.

Los Consellers y consell de la ciutat de Barcelona posan y crean consols en las ciutats de Palerm Genoua Roma Napolis Alexandria de egipte y altras ultra mar, hont los cathalans y altres de nostra nacio comerçan y negocian, ab auctoritat y iurisdicció que exercexen en las personas y bens de la nacio en fets mercantiuols y los tals responan á dius consols en sos drets.

CAPITOL XXVII

Que los consellers prouehexen y fan repressalies y trahen la bandera de la ciutat contra los que no guardan los priuilegis y franquesas a dita ciutat y a sos ciutadans.

Los Consellers de Barcelona sens citar ni dar fatiga de iustitia precehexen ab rigor de marcas y repressalias a captura de personas y executio de bens contra los senyors y uniuersitats y singulars de locs axi reals com de barons, que no guardan las franquesas de la ciutat y de sos ciutadans, que son franchs de leudes imposicions y tots altres drets, y continuan ditas rebressalias, fins que dels bens executats los danys son esmenats, y en semblants y altrás ocasions de iniuria y danys la ciutat moltíssimas vegadas ha costumát ab interuenció del veguer declarant tenir loc sometent siue host veynal, traure la bandera y anar ab ma armada contra los agressors o culpats y altres del loc, per a la esmena de la iniuria y refectio dels danys.

CAPITOL XXVIII

Que los consellers tenen la guarda del morbo ab tota iurisdicció.

Los Consellers de Barcelona tenen la guarda y custodia de la ciutat, y exersexen iurisdicció sobre qualseuol personas robes y coses en temps de morbo; o quey haze auisos o sospitas de dit mal contagios, y fan cridas a pena de la vida y plantan y erigexen forcas deuant dels portals de dita ciutat y capturan inquirexen y conexen de ditas cosas y procehexen iurisdictionalment sens limitacio alguna.

CAPITOL XXIX

Que lo conseller en cap es coronel de guerra en Barcelona y territori y sos termens y los consellers son senyors de las murallas y valls y artillerías y fortificacions.

DITS Consellers son senyors de totas las murallas y valls y portals baluarts y torras de dita ciutat y fora della y fan y desfan segons los apart que mes conue a la utilitat publica (exceptuat lo baluari de la dreçana dit de ponent que es de ministres reals) y en dita ciutat tenen continuas y posan y ordenan trenta quatre companyias de soldats ab sos capitans cauallers nomenats per los matexos consellers per a les ocasions se poden offerir, que passen entre tots los allistats deu mil homens de pelea, que sempre estan aprestats y yxen frequentment a fer mostrás, y sens pagarlos sous que son las confrarias de menestrals y collegis de artistes y los mercaders de la mateixa ciutat y lo Conseller en cap es coronel per coses de guerra en dita ciutat y termens.

CAPITOL XXX

Que los consellers y terna fan terna de balle, y provehexen lo claurí y altres officis de jurisdicció aquí especificats y conexen y son jutjes dels recursos ques interposan de las declaracions del claurí y dels demes y tenen jurisdicció en las egipsiacas.

Los Consellers y consell de la ciutat de Barcelona eligexen y provehexen lo balle claurí, consols de Lotge, y Jutge de apells, Jutges de taula, administrador de plaças, y sotadministrador, mostaçaf, obrers, mestre portola, y consol del pont de Barcelona que tots son officis de Jurisdicció trahent los a la sort de les bosses per asso dedicades ço es los jutges de taula que son tres, lo balle y mostaçaf y mestre portola fent terna

y lo administrador fent bina ço es trahent ne dos y presentada al virey eligeix un dells de paraula y sens scrits y aquell te loffici y tots los demes trahuent ne hu sol. Los iutges de taula conexen del veguer y balle y de tots altres officials ordinaris de tota la vegueria en sa purgacio de sos excessos, lo balle es iutge ordinari de certes persones y fets priuatiue al veguer, los consols de Lotge y iutge de apells en fets mercantiuols y maritims, lo clauari te la iurisdicció en la cobrança de las impositions y deutas de la ciutat axi de administracions de forments y carns com altres de la dita ciutat y de la taula y banch procehint contra los deutors com per deutes fiscals y reals a captions de personas y bens, començant son indici ab execucione, etiam contra los hereus y etiam contra los singulars successors dels bens de dibitors, y es iutge de tots los officials de la ciutat que son moltissims, si delinquant in officio, o si exedexen o faltan de sas seruituts y obligacions no sols los receptors y credensers dels drets pero los de casa la ciutat, y taula y banch y arxiu y tots altres, per a capturar los y suspendrels y priuar los y executar penas pecuniarias y danys. Lo administrador y sota en cosas de blats y vins y moliners garbelladors y soldades de dides y altres cosas, lo mostaçaf en pesos y mesuras afforaments y seruituts de las casas vnas a altres en quant son dintre casa y falsificacio y mixtura y encamarament de cosas y altres casos. Los obrers en plaças y carrers camins sequias y altres cosas que tocan á embelliment o deformitat de la ciutat y altres casos. Lo mestre portola en la exactio del dret del ancoratge que es lo moll y en la conseruacio de aquells, y lo consol del pont en draps y tintas. Y dels iudicis del clauari administrador de plassas y dels demes te lo recors als Consellers, los quals conexen iurisdiccionalment de las sentencias o declaraciones de aquells. Tambe dits Consellers tenen iurisdicció y conexen indicialment de tots fets de collegis y confrarias, arts y officis, y exercexen iurisdicció en las casas de las egipsiacas ordenada per a tenir reclusas las donas adulteras, sobre los quals fets reben informacio y prouehexen la captura y reclusio dellas, y apres quant apart la relaxacio ab cautio dels marits de non damnificando, si la temen y en molts altres casos. Y los dits Consellers y consell concexen iudicialment de las causas que insurgexen de las extrac-

tions dels officis quant hy ha controuersia de la incapacitat dels exrets o elets. Tambe conexen de exessos y culpas del clauari y altres officials y de embaxadors y etiam dels matexos Consellers durant la conselleria en totes les quals coses y fets sobredits conexen y procexen priuatiue ad dominum Regem et ad suam regiam auctoritate saltem in prima et secunda instancia. Ni tals causas se poden euocar pretextu paupertatis viduitatis nec villo alio. Y en temps del Rey Ferrando segon, trobantse en Barcelona hauent se dos cauallers dat camp de batalla par a combatres ontre si, y demanant los fos dat loc y feta estacada per al combatiment los obrers de la ciutat pretengueren dar y fer la per que tocaua a ells, y entenenent ho lo Rey, declara que si be tocaua als obrers administrar que es dir ordenar en plaças y carrers y en tots locs publichs pero que en camp de batalla y essent lo Rey en Barcelona tocaua a sa magestat. Tambe dits Consellers cascun any fan iudici de visita contra los Consellers del any abans y officials de la ciutat. Etiam dit consell de cent coneix iudicialment de frauds y excessos y culpas de embaxadors, y de consellers y del clauari encara que sie durant lany de sa conselleria y altres officials de la ciutat yls depositan del carrech yls suspen y encara priua de tots officis.

CAPITOL XXXI

De la estima gran y auctoritat y excelencias de dita ciutat, tocant se antiguedats y cosas particulars.

La auctoritat y excelencias de dita ciutat ultra les sobredites y altres assenyaladament com se menciona cap. primo, son que ia en temps dels Romans, Barcelona era colonia Romana de las dose colonias que tenian en hespanya citerior nostra que gosauen del matexos drets y priuilegis de la ciutat de Roma. Y colonia Romana Conuent iuridic com era Barcelona com ia es dit desus es dir metropoli o cap de la provincia hont residia lo proconsul prefecte president del Imperi roma, y tenia son gouern per sos senadors o decurions al modo de Roma (si be es ver que Tarragona fou y es primat de la hespanya citerior en lo spiritual) y per dita raho lo nos-

tro Barcelones flauio lucio dextero com hauem dit desus tingue los gouerns de la Republica Romana que diem desobre, y desta ciutat ysqueren altres personages ab carrechs eminents de aquella Republica, com fou lucio Cecilio opiato desus mencionat y altres. Y etiam dels temps dels Comtes de Barcelona y Reys de Arago ença, Barcelona es Cancelleria y en ella rezidian los antichs comtes y alguns dels Reys y aqui estan y rezidexen los vireys y la Real Audientia, lo portant veus de General Gouernador, los deputats del Regne, Inquizidors, mestre racional y balle general que son officis de Iurisdicció general per tota cathalunya. Aquí es la seca real, lo arxiu real. Y no es de poca consideracio la auctoritat dels consellers de dita ciutat per las rahons ja ditas y moltes altres. Assenyaladament se manifesta la auctoritat, y gran estima que nros. Reys y etiam los Reys y senyors estranys han fet sempre de dita ciutat y dels consellers della, cap y mes principal de tota la prouincia, que lany 1339 lo Rey en Pere la senyala per loch hont los Reys deuen iurar en sa noua successio, que apres en cortis generals es estat corroborat. Y Barcelona est patria comunes y los forenses trobats en Barcelona coguntur placitare in ea, siue autem non coguntur placitare extra barcinonam. Y en lany 1397 lo Rey don Martí y lo Comte de empuries, certas diferencias suas molt pesadas corcordaren dexarlas en ma de consellers, per que las coneguessen y componguessen: lo mateix lo Comte de Cardona y lo Comte de Prades lany 1432 y lo Rey en Pere lany 1357 scrigue a consellers ques interposassen iuntament ab lo comte de ozona a ques firmas pau en la bandozitat de sencliments y dels masaguers que eran de molta seguida y de gran consequencia y lany 1418, lo comte de modica don Bernat de Cabrera y don Sanxo Roderich de liori almirant, poderosos senyors en Cicilia qui guerreiauen, posaren sas diferencias y pretensions en mans dels consellers de Barcelona. La Reyna dona Violant muller del Rey don Joan primer darago feu marmessors de son testament al sauí Consell de Cent. Y lo princep jurat don carlos fill del Rey Joan segon darago, feu marmessors de son testament als consellers de Barcelona. A 10 de Juny 1427 fou la fundacio del monastir de Jesus de frares menors fora los murs de Barcelona, fou ab molta solem-

nitat y festa, la primera pedra posa lo Rey don Alonço, y altra los consellers, y altra los deputats. En lany 1338, lo Rey don Pedro feya gran queixa dels consellers que eran alsats ab tanta soberania y auctoritat que sos officials no gozauen executar sens consulta de dits consellers per veure com ho farien. A que los consellers responian que allo era a maior servey de sa mag^t. per a maior acierto de sos ordens, per que sa mag^t. rezidint en altres regnes no podia saber la cenenencia de las cosas de assi tant exactament com ells qui eran presents y lo temps y las ocasions som sabia se mudan y obligan a reparar, y a vegadas a mudar parer y que axi estas actions suas eran ab zel e intencio de son real seruey y sa mag^t. resta content y seruit. A 17 dabríl 1401 fou la edificacio del hospital general de sancta creu ab solemne professio de la Seu. Posa la primera pedra lo Rey don martí, altra la Reyna maria sa muller, altra lo Inclit Infant Jaume de Prades y la quarta los Consellers de Barcelona, y foren portades dites quatre pedras en dita professio ab molta solemnitat y festa. A 18 de mars 1445 vingue embaxada del bisbe de Pussol a Consellers de part del papa Eugenio Quarto, dientlos que lo Solda del cayro feya armada contra la ylla de Rodas, y que lo Comu de Venecia hauia offert deu galeras per a la defença y el duch de mila ajudaria y que per ço pregaua que aquesta ciutat hy fes alguna ajuda de galeras. Fou li resposi que ia sabien que nostre Rey ab lo duc de borgonya feyen armada, y que tambe la ciutat ajudaria, y a 7 de dezembre 1449 los consellers reberen carta del duc de venecia donant los raho de la que aquella Republica tenia contra lo nostro Rey don Alonço per la guerra que dit Rey los mouia lo que los obligaua a rezistir li, y que per ço los ne feyen sabedors. Y en lany 1286 en temps que encara no era instituyda la deputacio del General de cathalunya vist que tota la terra estaua inpestada de enemics coçarís y moros y altres, lo Rey don Alonço a peticio y aclamacio de las altres vniuersitats a 6 dels idus de mars, ordena ab priuilegi special ques fes armada de galeras ys posassen per dita raho ys cullissen drets en totes las ciutats y vilas populosas ia allí nomenadas y que tot se administras ys disposas per ma y ordinacio dels consellers de Barcelona y en esta raho son moltes altres coses memorables.

CAPITOL XXXII

De la auctoritat y credit de la taula y banc de la ciutat.

Es de gran consequencia y consideracio lo credit de la taula y del banc de la ciutat hont se deposan tots los diners della y de la deputacio y de la lotge y de la mag^t. del Rey y de altres vniuersitats yglesias y de singulats ab specials priuilegis de guiatge, assegurats que per nengun crim etiam de leza mag^t. ni cas, poden esser empatxats. Que tot se gouerna ab ordinacions de la ciutat per ma de molts officials y ministres de gran abono y integritat, ab molt gran concert de la scriptura, cuydant tots de primer donar comptants a quils demana, que rebrels de quin vol posar.

CAPITOL XXXIII

Del studi general de Barcelona.

Lo studi general que es de totas sciencias de infimas a las maiors, en dita ciutat instituyt y format, en virtut de specials priuilegis pontificios y reals, es tambe ab ordinaeions de dita ciutat, ab molts catedràtics y gran concurs de studians que tot se disposa y administra a total conexensa y arbitre de la mateixa ciutat y a son gasto de hon son exits molts bisbes y prelats y altres personas celebres en virtut y letras diuinas y humanas.

CAPITOL XXXIV

De la fortaleza y gentileza de la ciutat tocanse cosas particulars.

LA fortaleza y gentileza de dita ciutat se cifra en dir que es coronada de tres coronas ço es circuyda de tres muralles, la ultima que es la primera al entrar, es terraplenada per tot lo giro de la ciutat, que te mes de una llarga hora de cami a pas tirat. En lo alt del mur van cotxos ques vn passeig molt delectable a la vista axi a la part de la terra y maior a la del mar y ab facilitat poden corre las artilleries a qualsevol loc que conuinga, moltes torres y baluards, molta artilleria ab casa special per a fundir y fabricar la, te sala darmas de totes sorts, partida en quatre ordens ab gran copia dellas que es cosa admirable. Lo ample de la ciutat es a la part de la mar, que sera vna milla de cami y tot aqueix mur tira dret, que considerada la ciutat tota, es com vn arch ab sa corda, y diem que la muralla de mar ques a mijg die es la corda del arch, y tot lo mur a la part de la terra, que es levant y ponent y tramontana que fa círculo, es lo arch. Aquesta muralla de mar es molt frequentada y de gran concurs en tot temps del any, y de grandíssima recreació. Las casas en dita ciutat son totes de pedra y argamaça, y per la maior part grans, altas y de gentil fabrica, Son magnificas lo Palau Real y lo Episcopal, la casa del aiuntament de la ciutat, las de la diputació, de lotge, lo general, duana dels forments y sala darmes Son en dita ciutat moltes casas de titols, com son duc de cardona y marques de ytona, lo de los veles; comptes de saualla, deril, de Queralt, de vallfogona, de centelles y de Montagut, y de molts altres señors, molta nobleza y tan antigua de moltes casas que son de temps dels antichs Comtes de Barcelona.

CAPITOL XXXV

De las entradas y rendas de la dita ciutat.

Las entradas de dita ciutat se dexa conèixer quant grans son, ab las obras continuas que fa costosissimas, com es lo port o moll a la mar de nostron temps comensat, de cost ia vuy passats trescents milia ducats, y es tercera edificacio, la casa per als forments, sala d'armas, y les fonts que venen de luny, per aqueductos soterraneos profundos, fets de pedra y cals, coberts de volta grassa. de altaria de vn home, amples, y laygua ve per dos canals y per lo mijg dellas es pas, per anar y exir los mestres a veure y remediar lo que conue. Per que venint, com auans venien ab canons, se quaiauan y laygua no podia correr, y així fan grandíssim gasto, obras de murallas y valls, torres, y fortalezas, artillerias, municions y moltras altras. Totas las quals obras y cosas fa dita ciutat liberalment sens demanar licencia de altri, etiam in solo publico segons millor y mes conuenient li apar. Y si algu tenta de edificar in solo público sens licencia de la ciutat, los obrers de dita ciutat a qui toca, ho impedeixen y fan tornar a loc, los socorros que fa cadany al hospital general que paga tota la carn de molto, que passa de 4000 lliuras, y lany passat son mes de 4900 lliuras, y en obras de yglesias y manastirs, y pera subuenir los religiosos en los gastos de sos capitols generals y prouincials y altres, las perduas notables que fa en forments y carns, que son inmensas, los molts officis que te ab salaris congruos, per al maneig de les coses públiques de dita ciutat, que passen de 300,000 lliuras cadany instituyts ab ordinations de la ciutat, disposants en special las obligacions y seruituts de cada hu de dits officis, los salaris que paga als cathedralics del studi general que passen de 4000 lliuras, los censals anuals que fa, carregats sobre la ciutat que son molts, ultra gastos de plets consultas de doctors, morbo, embaxadas y infinitat de altres ordinaris y extraordinaris.

CAPITOL XXXVI

Baronias de la ciutat y de la riqueza dels ciutadans y en special de las yglesias,
diuen se coses specials,

ULTRE la riqueza de dita ciutat respecte del comu que a mes de sos drets y imposicions y rendes es senhora la dita ciutat de las baronies de flix y la palma en la ribera debro, dels castells y locs de moncada, y Rexach y Caldes de Starach y baronias de Montbuy en lo valles. Y en temps passat ho fou de elx y criuillen en lo regne de valentia y de tarrega y Vilagraça y comptat dempuries y vilas de tarraça y sabadell y castell de rahona en cathalunya, per empenyo del Rey don Marti, que apres son estadas quitadas, y castellui de rozañes baronia de martorell, de que los francesos se eran apoderats ab exercit del comte de Foix, qui pretenia ser Rey per la muller la infanta dona Joanna, filla del Rey don Joan per mort del qual sens fills mascles, succey lo Rey don Marti son germa ab gran efforts que en asso feren los consellers de Barcelona, qui encontinent saberen la mort foren los primers en aclamar lo y saludar lo Rey. Y a son exemple seguien los altres y los barcelonezos lany 1412 anaren á dit castell ab camp format yn traqueren los francesos yu posseynen moltissims anys apres, ab prezidi quey renien continuo de soldats. Es de gran consideració la riqueza de sos ciutadans y en special la de las yglesias que dins y fora de sos murs son moltas ço es la cathedral y vuyt parrochias y la collegiata de sancta Ana del sanct sepulchre de hierusalem fundació del princep darago Ildetonço fill del comte Ramon Berenguer quart que casá ab la Petronilla Reyna d'Arago, sanct Joan del orde hierosolimitano, sanct Sebastia, y aquesta es edificació de la ciutat, ys sustenta a son gasto, y la que diuen del Palau de la comteça, fundació de la casa de Requezens y de sunyega, que vuy es del marques de los velez, y la del palau del Rey mercenaris, y la den Marcus, y los monastirs de frares que son dominicos, carmelitas, Agus-

uns y dos de menors franciscos, y mercenaris, y capuchins de Monticaluari, capuchins de sancta Eulalia, y capuchins de sancta Madrona, y aquesta yglesia y casa es edificacio de la ciutat y las sustenta y conserua a son gasto, y los consellers tenen las claus de la caixa del cors sanct y del sacrari hont reposa. Es santuari de gran deuocio, y trinitaris, minimos franciscos de Paula, Gesuitas, carmelitas descalços, agustins descalços bernardos, Collegi de Agustins, Collegi de Carmelitas, cartuxos y dos de hieronyms, antonios, y seruitas, y benitos de sanct Pau. fundacio del Emperador Ludovico Pio que seria lany 781 y seminari de montalegre collegi de studiants. Y monastirs de monias ço es benitas de sanct Pere fundacio de Carlomagno que seria lo mateix any 781, o poc abans si be les hores encara no era de monias, benitas de sancta Clara, dominicas de Montission, dominicas dels angels, hieronymas, agustinas de las magdalenas, franciscas de hieruzalem franciscas de sancta Elisabet, franciscas capuchinas, bernardas de valldonzella, franciscas de Pedralbes monastir real fundacio y dotacio de la Reyna darago dona Elizendis de moncada, la qual en sa institucio posa dit monastir sots protecció dels consellers de Barcelona y ls dona in perpetuum loc de una monia per a que la pugan nomenar y posar y fos rebuda sens dotacio alguna y en conformitat de asso cadany vna vegada de temps inmemorial los Consellers van alla y ab sos verguers entran dins lo monastir a visitar aquellas senoras, y carmelitas descalças, y religiosas de Junqueras del abit de sanct yago, y minimas de S. Francisco de Paula, vltra los hospitals general y de misericordia, que totes tenen sacrament reseruats, y donas repenedidas fundacio de la ciutat ys mante y conserua a son gasto y multitut de capellas y oratoris dins y fora ciutat. Y es de saber que tots los religiosos frares y monias quant venen nous per a fundar casa en Barcelona demanan licentia primer a consellers de Barcelona, y ab sa aprobacio entran y edifican. Totas las quals yglesias per la maior part son temples de gran belleza y magnificencia assenyaladament la catedral es de ingeniosissima y artificiosa estructura, arrendats y de molt bonas entradas, las mes dellas ab moltissimas lantias grans y menors, figuras de sancts, y vasos de plata, y paraments y colgaduras de sedas y en la catedral de brocats de or, tot de

inestimable valor. Es cosa singularissima la solemnitat de luminarias y altrás ab ques celebran les festes del sanctissim sacrament los dies y octauas del corpus y dijous y diuendres sanct, dotacions y almoynas de la ciutat y de sos ciutadans, los mes de dits conuents molt grans y magestuosos, y moltissim clero. Lo que tot argueyx y dona testimoni de la innata y entranyable deuocio christiana, de tots los de dita ciutat y del gran zel que tenen a les coses del culto diuino que es digne de gran alabança y dona gran llustre a dita ciutat.

CAPITOL XXXVII

Dets cosos sacts y reliquias veneradas en Barcelona.

Y per a posar lo sello a las grandezas desta ciutat en vltim loc es de summa estima los cossos sancts de s. Eulalia, s. Seuer, s. Paciano, s. Ramon de Penyafort vn sanct innocent s. Ollaguer y altres y moltissimas reliquias de Jesuchrist y de nostra senhora y de altres sancts que reposan ys guardan en la catedral, y altrás yglesias de dita ciutat ab molt gran veneracio.

Moltas altrás cosas dignas de assenyalar-se en en aquest loc se porian dir que per no allargar mes aquest discurs se dexan.

Aprés de feta aquesta Apologia se son fundadas en Barcelona casas de las religions següents: Los Pares de la Providencia de S^t. Gaetano en la Plaça de Sta. Anna, qui vingueren de Italia, las monjas de la enseiança, Jesuitas en lo Palau del Archabisbe, vingueren de Paris, Carmalitas calçadas en lo carrer del hospital en lo maig 1649, fundatio de Cataluña y també se son fundats los Clerigos menores en lo Pla den Lluí los Pares Agonisants en lo carrer de S^t. Pere mes baix:

estas dos religions vingueren de Madrid, y tambe se ha fundat lo seminari dels Jesuitas collegials en lo collegi de Cordellas a 14 de Desembre 1658. Y se va acabant la convalescencia de Pau Ferran ciutada honrat de Barcelona al costat del hospital General per los pobres convalecents de dit hospital, obra insigne y magestuosa.

TAULA

TAULA

	Págs.
PRÓLECH.	5
A LA INSIGNE Y FAMOSA CIUTAT DE BARCELONA.	9
PREFACIO.	11
CAPÍTOL PRIMER.—Tracta de la antiguedat de fundació y Christianisme y del antich magistrat dels Consellers de Barcelona y que en temps dels moros Barcelona fou de las darre- ras dhespanya ques rendiren y de las primeras ques sustragueren deils, ab gran valor dels barcelonezos. Toca en particular de alguns sancts bisbes y per- sonas assenyaladas y altrás cosas antigas y de bellesa, curiositat y auctoritat de Barcelona.	13
CAP. II.—Que iterum tracta de la antiguedat dels Consellers de Barcelona y de las mu- danças quey ha hagut en lo regiment de la ciutat y orde del Consell de Cent y del trentanari, y dels estaments de que era y vuy es compost.	28
CAP. III.—Tracta del mateix y diu cosas mes parti- culars.	29
CAP. IV.—Tracta de las calitats impediénts los officis.	33
CAP. V.—Tracta los diversos llochs hont los de Bar-	

	Págs.
celona se iuntaren y vuy se iuntan per tenir consell y que los reys venien aqui y assenyala alguns serveys notables. . .	34
CAP. VI.—Tracta del assumpto y carrechs dels Con- sellers que principalment consisteix en tres coses aqui especificadas y referexense algunas assenyaladas de temps passat, tocanse cosas curiosas.	36
CAP. VII.—Que tracta del ordre del consell de cent y trentanari en proposar y deliberar les coses que allis tractan.	38
CAP. VIII.—Tracta l'orde ques guardas lo die del jura- ment de Consellers y visitas que fan. . .	39
CAP. IX.—Que tracta de les robes que entre any por- tan los Consellers y com se posan lo darrer dia de son any ques fa la extrac- tio dels nous Consellers.	40
CAP. X.—Que es del vestit antich que usaven los Consellers y los verguers, y vuy com van los verguers.	42
CAP. XI.—Que tracta del Jurament que los veguer y balle prestan en ma de Consellers y de com los Consellers fan Prior y Conse- llers de Prior de las corts y fan Carzeller de las prezens.	43
CAP. XII.—Que los Consellers y promens statueixen y ordenen.	44
CAP. XIII.—Tracta del Juy de promens y del orde de traurels y anar y seure y iudicar y de fer la visita deis prezos ab lo veguer. . .	45
CAP. XIV.—Tracta del orde ques te en rebre y exami- nar los privilegis dels nous loctinents generals y de sos Juraments	46
CAP. XV.—Del orde de exir a rebre als Reys y locti- nents generals, cardenals, bisbes, etc.: tocanse antiguedats dignes de saber. . .	47
CAP. XVI.—Passeig que fan los Consellers a cavall lo die de cap dany y mati de S. Joan de Juny ab molt acompanyament.	50
CAP. XVII.—Lo que fan los Consellers en les yglesies ab lo rey y virey y bisbe y com seuen. .	51
CAP. XVIII.—Que los Consellers en les festes anyals van ab promens.	52

	Págs.
CAP. . . . XIX.—Que en professons lo virey consellers portan las varas del talem y si lo virey no la vol portar los consellers y no lo virey hi criden qui volen.	53
CAP. . . . XX.—Que per mort de Rey o bisbe se fa capell ardent y del orde ques te en aço y que los consellers son protectors de las ceremonies reals.	54
CAP. . . . XXI.—Del orde ques te quant se mor un conseller.	55
CAP. . . . XXII.—Que los consellers van ab gramalla en todas las terras del senyor rey.	55
CAP. . . . XXIII.—Tracta de la prerogativa dels syndichs de Barcelona en corts generals y del orde de la de 24 de corts.	56
CAP. . . . XXIV.—Que los consellers de Barcelona ho son del rey y son grandes ys cobrin deuant del rey, tocanse casos specials.	56
CAP. . . . XXV.—De las regalías dels consellers en lo que es fer ciutadans y mercaders matriculats y fer notaris y baten moneda totas unças special en lo ques moneda.	58
CAP. . . . XXVI.—Que los consellers de Barcelona posan consols ultramarins.	59
CAP. . . . XXVII.—Que los consellers prouehexen y fan repressalies y trahuen la bandera de la ciutat contra los que no guardan los priuilegis y franquesas a dita ciutat y a sos ciutadans.	60
CAP. . . . XXVIII.—Que los consellers tenen la guarda del morbo ab tota iurisdicció.	60
CAP. . . . XXIX.—Que lo conseller en cap es coronel de guerra en Barcelona y territori y sos termens y los consellers son senyors de las murallas y valls y artilleries y fortificacions.	61
CAP. . . . XXX.—Que los consellers y terna fan terna de balle, y prouehexen lo clauri y altres officis de iurisdicció aqui specificats y coneixen y son Jutjes dels recursos ques interposan de las declaracions del clauri y dels demes y tenen iurisdicció en las egipciacas.	61

	<u>Págs.</u>
CAP. . . . XXXI.—De la estima gran y auctoritat y excellencias de dita ciutat, tocanse antiguedats y cosas particulars	63
CAP. . . . XXXII.—De la auctoritat y credit de la taula y banc de la ciutat.	66
CAP. . . . XXXIII.—Del studi general de Barcelona.	66
CAP. . . . XXXIV.—De la fortaleza y gentilesa de la ciutat tocanse cosas particulars.	67
CAP. . . . XXXV.—De las entradas y rendas de la dita ciutat.	68
CAP. . . . XXXVI.—Baronias de la ciutat y de la riqueza dels ciutadans y en special de las yglesias, diuan se coses specials.	69
CAP. . . . XXXVII.—Dels cosos sancts y reliquias veneradas en Barcelona.	71

